

I. Statistika ve vědecké praxi

Pozice statistické analýzy ve vědě a klinické praxi
Význam statistických výstupů

Anotace

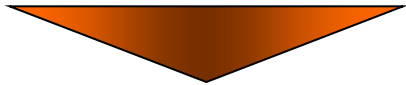

- Statistická analýza biologických dat je jedním z nástrojů, s jejichž pomocí se snažíme zjistit odpovědi na naše otázky týkající se pochopení živé přírody. Jako každý nástroj je i statistickou analýzu nezbytné na jedné straně korektně využívat a na druhou stranu nepřeceňovat její možnosti.
- Klíčovým faktem při statistické analýze dat je nahlížení na realitu prostřednictvím vzorku a přijmutí toho, že výsledky naší analýzy jsou jen tak dobré, jak dobrý je náš vzorek. Reprezentativnost a náhodnost vzorku spolu s jeho velikostí jsou důležité faktory ovlivňující věrohodnost našich závěrů.

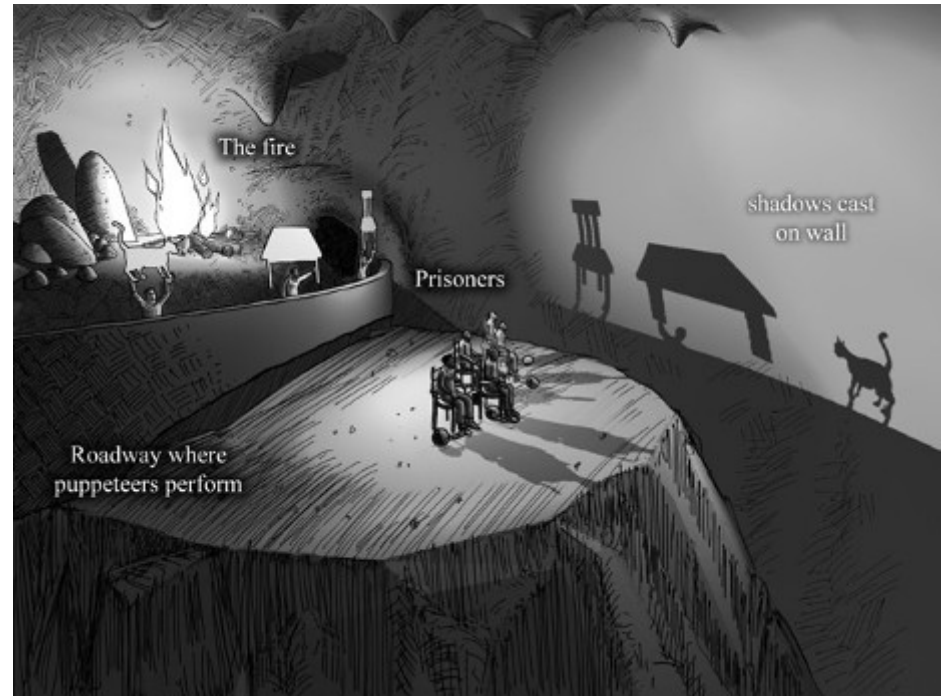
Výzkum, realita, statistika

- Výzkum je naším způsobem porozumění realitě
- Ale jak přesné a pravdivé je naše porozumění?

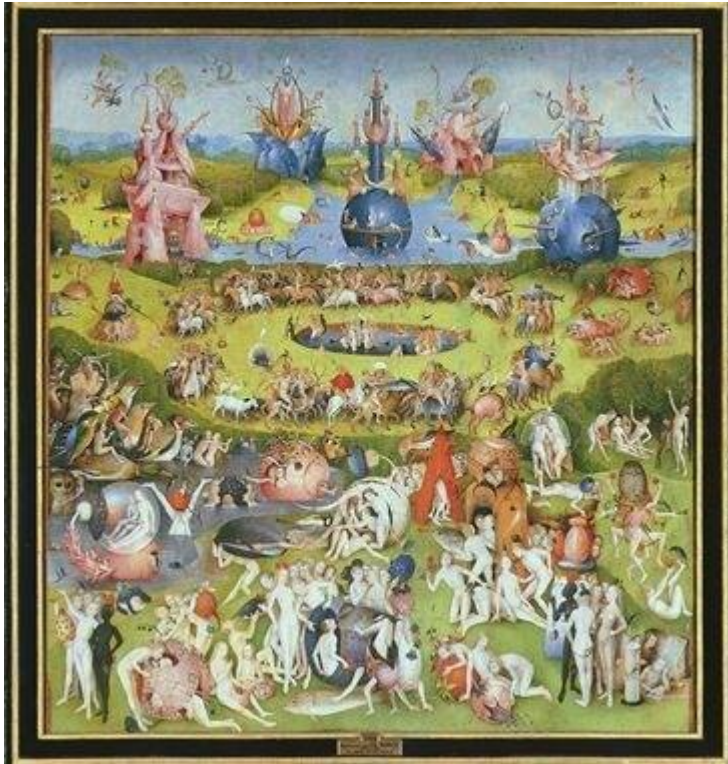
Statistika je
jedním z nástrojů
vnášejících do
našich výsledků
určitou spolehlivost.

Význam variability

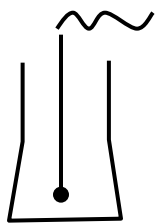

- Naše realita je variabilní a statistika je vědou zabývající se variabilitou
- Korektní analýza variability a její pochopení přináší užitečné informace o naší realitě
- V případě deterministického světa by statistická analýza nebyla potřebná

Biostatistika - různé přístupy k variabilitě

Variabilita opakovaných měření

Data

2,1
2,8
3,2
1,2
5,2
2,9

chyba

Variabilita znaku v populaci

165 cm

140 cm

182 cm

163 cm

rozptyl znaku, přirozená variabilita

Variabilita modelovaných dat

chyba = nepřesnost modelu

Variabilita časových řad

fluktuační, časová proměnlivost

Variabilita ve skladbě biologických společenstev

DRUH 1	15
DRUH 2	30
DRUH 3	40
DRUH 4	14

biodiverzita

Pojem VARIABILITA má mnoho významů .....

*... a ty určují přístup k jejímu
hodnocení*

*Maskování a
minimalizace
vlivu*

*Respektování a
odhadování vlivu*

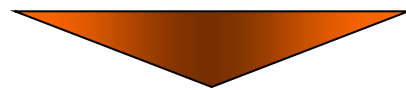
*Přímé využití k
predikcím chování
systému*

Statistika – význam a definice

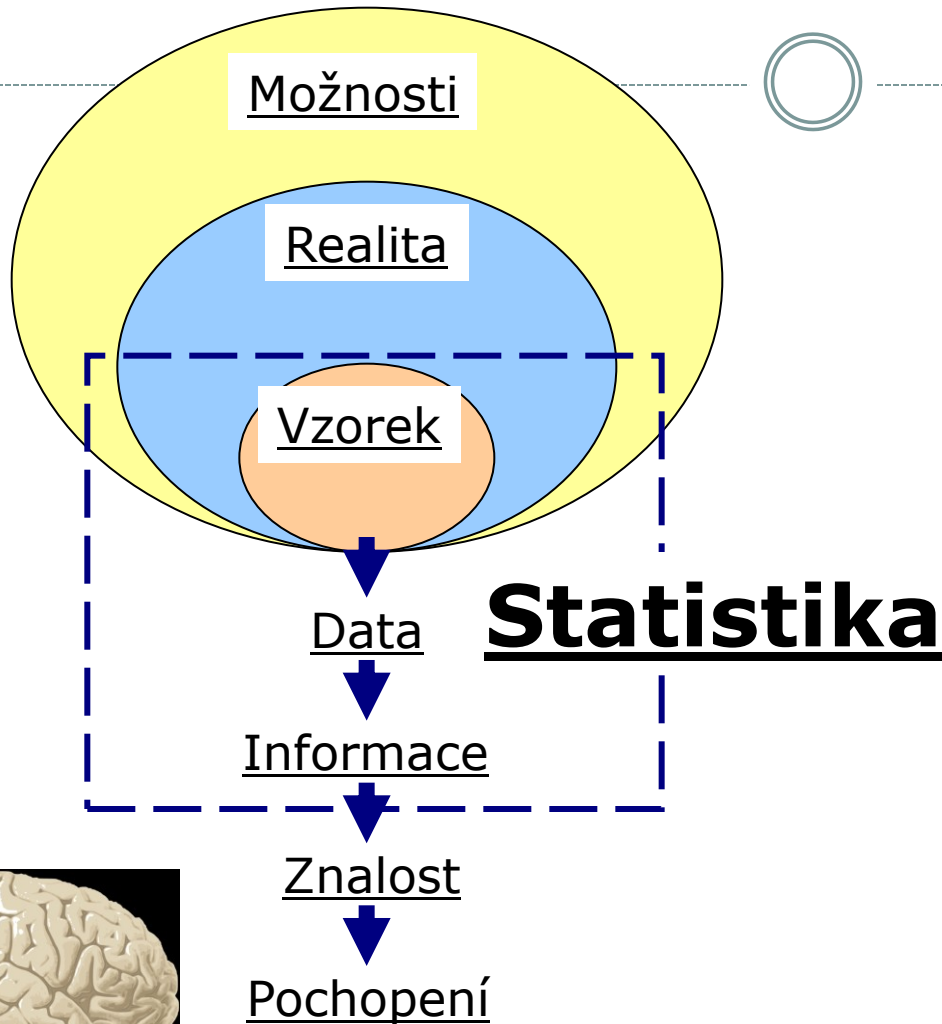
WWW.WIKIPEDIA.ORG:

Statistika je matematickou vědou zabývající se shromážděním, analýzou, interpretací, vysvětlením a prezentací dat. Může být aplikována v širokém spektru vědeckých disciplín od přírodních až po sociální vědy. Statistika je využívána i jako podklad pro rozhodování, kdy nicméně může být záměrně i nevědomky zneužita.

Statistika využívá matematické modely reality k zobecnění výsledků experimentů a vzorkování. Statistika funguje korektně pouze pokud jsou splněny předpoklady jejích metod a modelů.

Co může statistika říci o naší realitě?

Statistika není schopna činit závěry o jevech neobsažených v našem vzorku.

Statistika je nasazena v procesu získání informací z vzorkovaných dat a je podporou v získání naší znalosti a pochopení problému.

Statistika není náhradou naší inteligence !!!

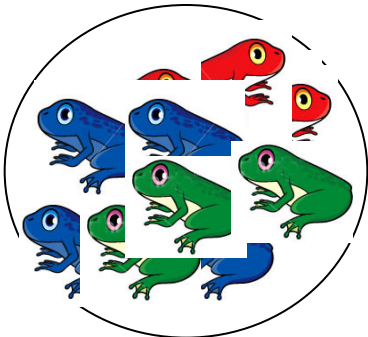

Cílová populace

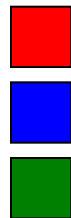

- **Cílová populace – klíčový pojem statistického zpracování**
  - Skupina objektů o nichž se chceme něco dozvědět (např. pacienti s danou diagnózou, všichni lidé nad 60 let, měření hemoglobinu v dané laboratoři)
  - Musí být definována ještě před zahájením sběru dat
  - Na cílové populaci probíhá vzorkování dat, které musí cílovou populaci dobře (reprezentativně) charakterizovat

Cílová populace

**Klíčové faktory
cílové populace**

**Design
experimentu a
vzorkovací plán**

**Vzorkování a
analýza dat**

Statistika a zobecnění výsledků

***Neznámá
cílová
populace***

Vzorek

Analýza

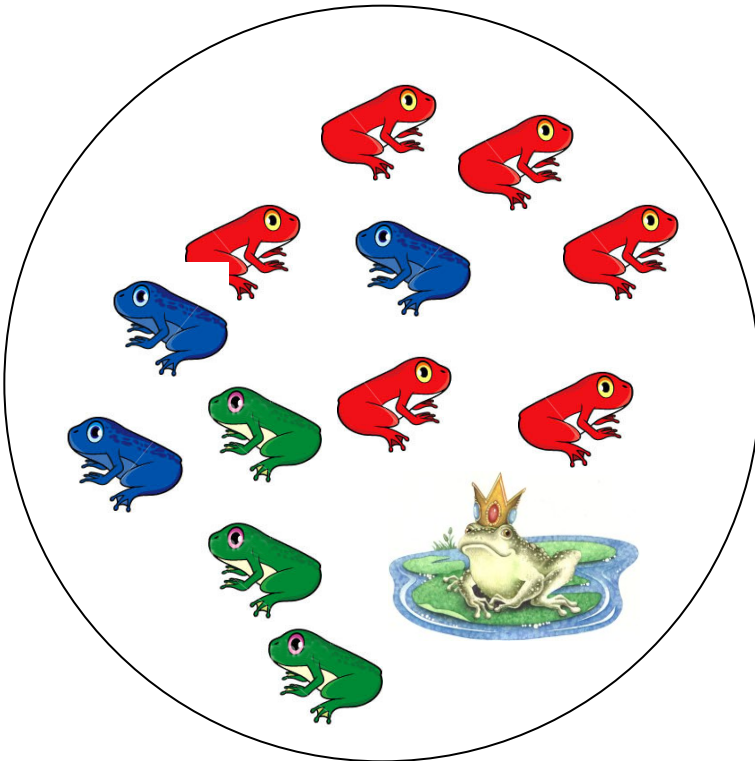
***Díky zobecnění
výsledků známe
vlastnosti cílové
populace***

- Cílem analýzy není pouhý popis a analýza vzorku, ale zobecnění výsledků ze vzorku na jeho cílovou populaci
- Pokud vzorek nereprezentuje cílovou populaci, vede zobecnění k chybným závěrům

Vzorkování a jeho význam ve statistice

- Statistika hovoří o realitě prostřednictvím vzorku!!!
  - Statistické předpoklady korektního vzorkování

Representativnost: struktura vzorku musí maximálně reflektovat realitu

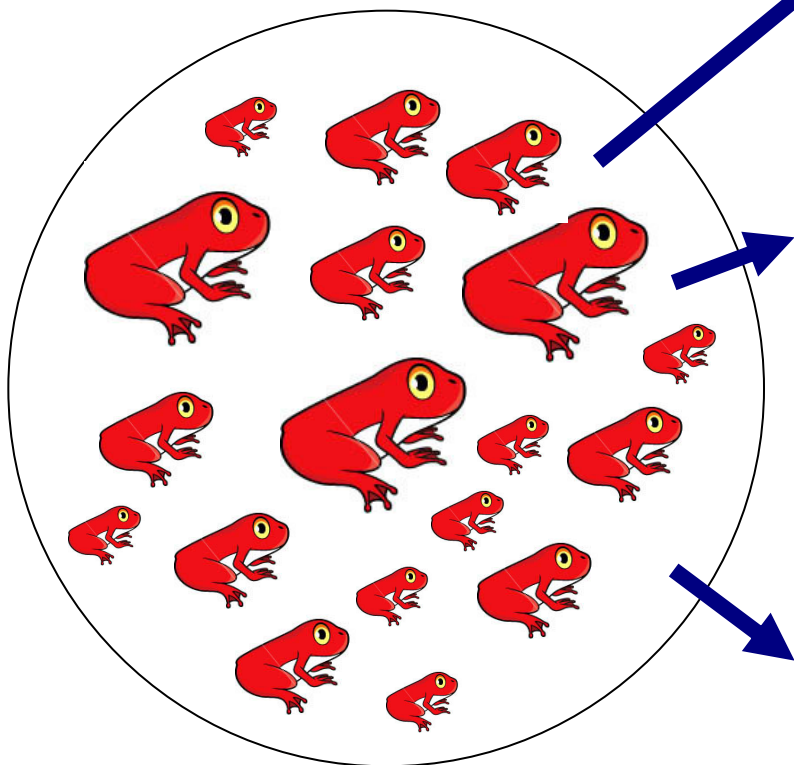

Nezávislost: několikanásobné vzorkování téhož objektu nepřináší ze statistického hlediska žádnou novou informaci

Velikost vzorku a přesnost statistických výstupů

Existuje skutečné rozložení
a skutečný průměr měřené
proměnné

Z jednoho měření nezjistíme nic

Vzorek: → ??????

Vzorek určité velikosti poskytuje
odhad reálné hodnoty s
definovanou spolehlivostí

Vzorek: → **Odhad
průměru
atd.**

Vzorkování všech existujících
objektů poskytne skutečnou
hodnotu dané popisné
statistiky, nicméně tento přístup je
ve většině případech nereálný.

Různá role statistiky při různě velkém vzorku

Malá data

Velká data

Obrovská data

**Umění
prodat**

**Umění
pochopit**

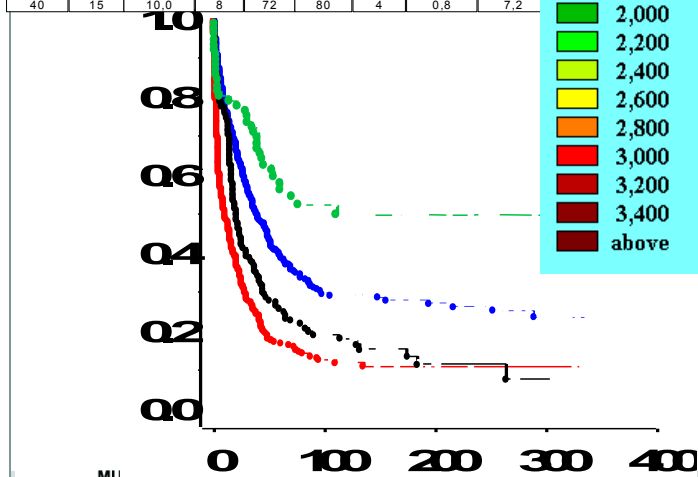
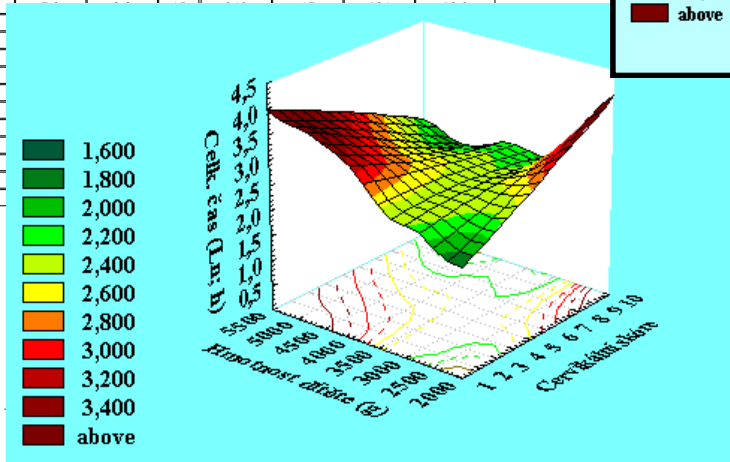
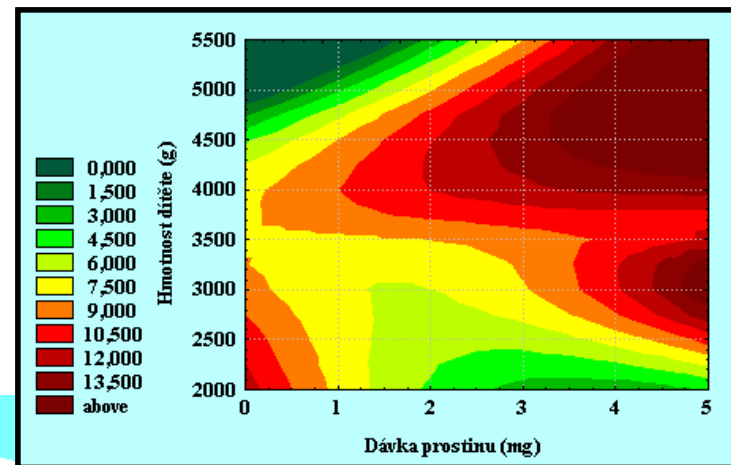
**Umění
uchopit**

Přístup biostatistiky

Pacient	Clovek	aLeu	aTy%	aSe%	aNeu%	aLy%	aTy	aSe	aNeu	aLy	aHtc	aCLsk	aCLNeus	aCLOZ	aCLNeuO
		cell.10 ⁹ / _l	%	%	%	%	cell.10 ⁹ / _l	cell.10 ⁹ / _l	cell.10 ⁹ / _l	cell.10 ⁹ / _l	%	mV.s.10 ³	mV.s.10 ³	mV.s.10 ³	mV.s.10 ³
3	1	4									33	72		32	
4	2	7,6	8	58	66	24	0,6	4,4	5,0	1,8	33	95	19	48	10
8	3	4	3	52	55	40	0,1	2,1	2,2	1,6	22	77	35	33	15
11	4	6,1	5	59	64	35	0,3	3,6	3,9	2,1	33	103	26	49	13
12	5	6,9									37	81	13	45	7
14	6	5,9									32	137	33	61	15
16	7	8									34	151	20	59	8
20	8	9,6									40	77	11	38	5
21	9	6									32	120	26	52	11
22	10	3,3									28	81	42	24	12
37	11	3,8	10	60	70	30	0,4	2,3	2,7	1,1	32	111	42	29	11
38	12	6,4	2	76	78	17	0,1	4,9	5,0	1,1	25	366	73	115	23
39	13	6,8	1	57	58	39	0,1	3,9	3,9	2,7	20	234	59	71	18
49	14	8,5	7	67	74	26	0,6	5,7	6,3	2,2	30	156	25	108	17
51	15	9,3	7	57	64	35	0,7	5,3	6,0	3,3	35	129	21	23	4
52	16	2,2	10	56	66	34	0,2	1,2	1,5	0,7	33	46	30	12	8
55	17	9,9	3	78	81	10	0,3	7,7	8,0	0,1	30	189	24	140	18
56	18	5	2	80	82	13	0,1	4,0	4,1	0,7	26	101	25	54	13
6	1	8,8	11	72	83	12	1,0	6,3	7,3	1,1	44	268	36,6	145	19,9
9	2	9,2	2	66	68	28	0,2	6,1	6,3	2,6	42	168	26,9	76	12,2
13	3	10,0	7	83	90	8	0,7	8,3	9,0	0,8	54	181	20,1	81	9
15	4	9,6	1	75	76	23	0,1	7,2							
17	5	6,0													
19	6	7,2	2	78	80	18	0,1	5,6							
24	7	8,2	1	72	73	25	0,1	5,9							
26	8	10,3	1	85	86	3	0,1	8,8							
29	9	5,0	1	74	75	21	0,1	3,7							
30	10	11,9	1	51	52	47	0,1	6,1							
31	11	7,2	3	53	56	29	0,2	3,8							
32	12	10,8	36	50	76	8	3,9	5,4							
33	13	11,8	22	54	76	16	2,6	6,4							
34	14	17,0	1	82	83	16	0,2	13,9							
40	15	10,0	8	72	80	4	0,8	7,2							

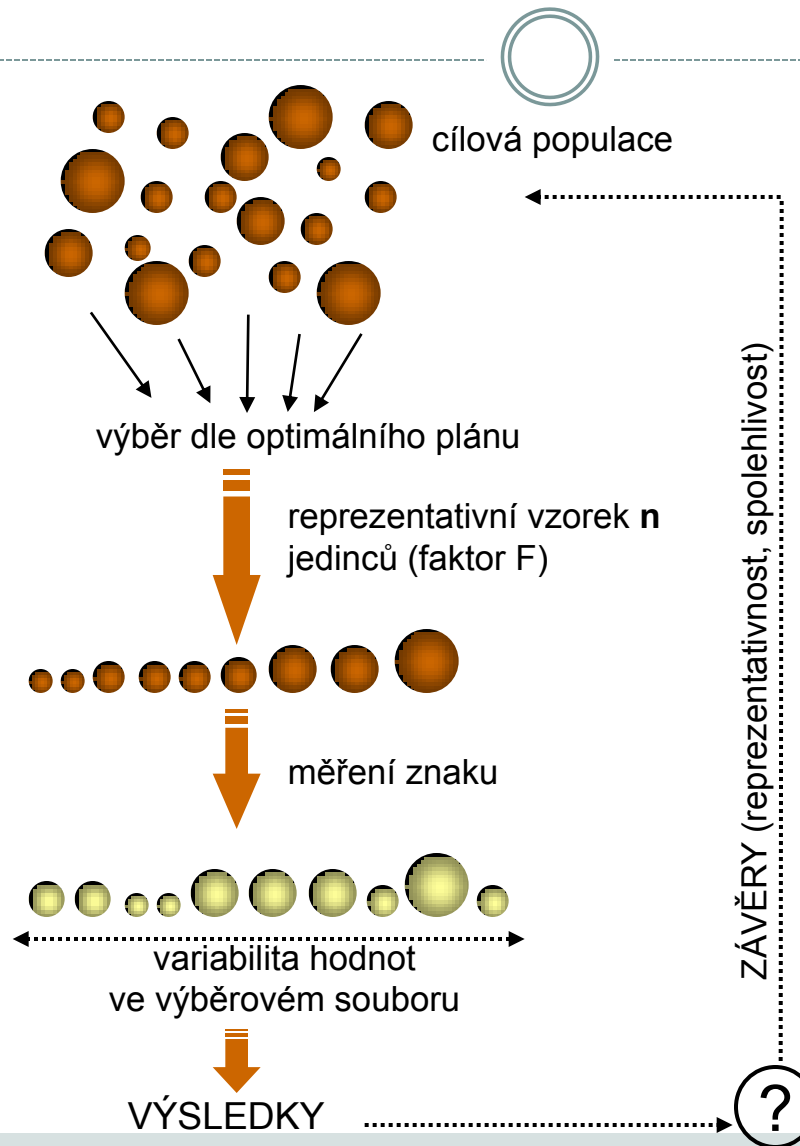
Data

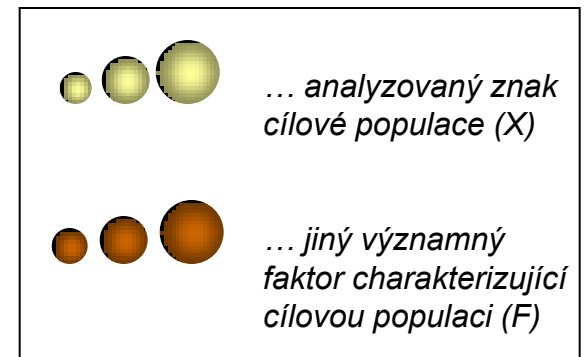
Schopnost: vidět data – komunikovat – interpretovat - prodávat

Experimentální design: nezbytná výbava biologa

Účel analýzy:
Popisný

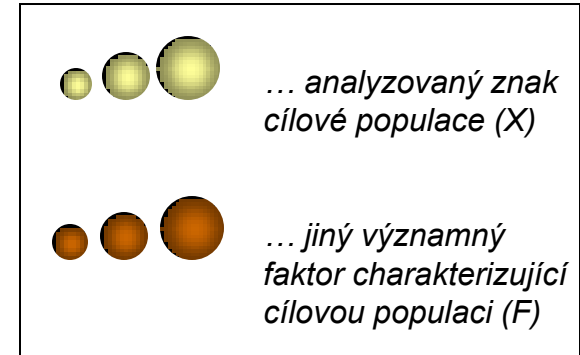
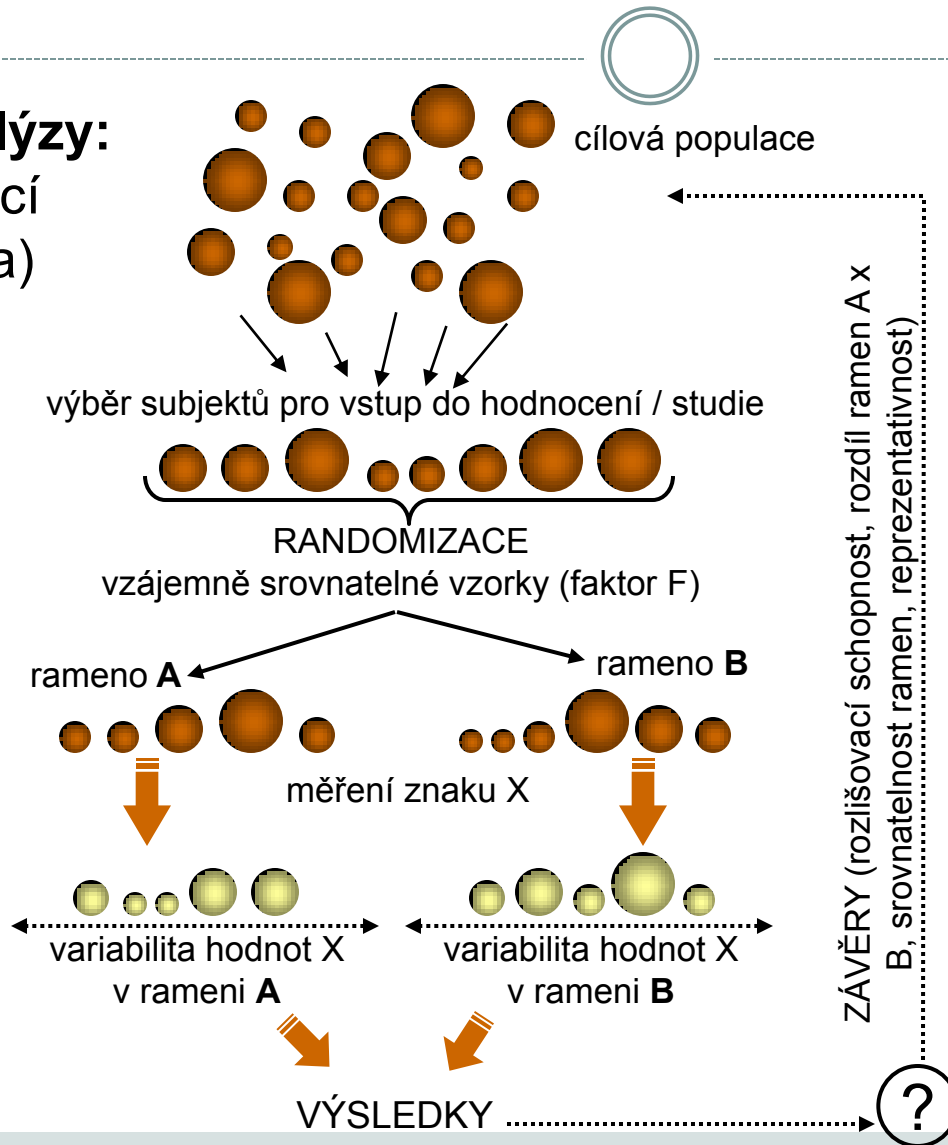

?
Reprezentativnost
Spolehlivost
Přesnost

Experimentální design: nezbytná výbava biologa

Účel analýzy:
Srovnávací
(2 ramena)

?
Srovnatelnost
Spolehlivost
Přesnost

Praktická a statistická významnost

- Samotná statistická významnost nemá žádný reálný význam, je pouze měřítkem náhodnosti hodnoceného jevu
- Pro vyhodnocení reálné významnosti je nezbytné znát i reálně významné hodnoty

		<i>Praktická významnost</i>	
		ANO	NE
<i>Statistická významnost</i>	ANO	OK, praktická i statistická významnost je ve shodě, jednoznačný závěr	Významný výsledek je statistický artefakt velkého vzorku, prakticky nevyužitelné
	NE	Výsledek může být pouhá náhoda, neprůkazný výsledek	OK, praktická i statistická významnost je ve shodě, jednoznačný závěr

Obecné schéma využití statistické analýzy

Experimentální design

Jak velký vzorek je nezbytný pro statisticky relevantní výsledky?
Klíčová stratifikační kritéria cílové populace.

Vzorkování

Vzorkovací plán zabezpečující náhodnost a reprezentativnost vzorku.

Uložení a management dat

Uložení dat ve vhodné formě a jejich vyčištění předcházející vlastní analýze je klíčovým krokem statistické analýzy.

Vizualizace dat

Grafická inspekce dat je nezbytným krokem analýzy vzhledem ke schopnosti lidského mozku primárně akceptovat obrazová data. Poskytne vhled do dat, představu o jejich rozložení, vazbách proměnných apod.

Popisná analýza

Popisná analýza umožňuje vyhodnotit srovnáním s existující literaturou realističnost naměřených rozsahů dat.

Testování hypotéz

Testování vazeb mezi různými proměnnými s cílem navzájem vysvětlit jejich variabilitu a tím přispět k pochopení řešeného problému.

Modelování

Možným vyvrcholením analýzy je využití získaných znalostí a pochopení problému k vytvoření prediktivních modelů.

Stochastické modelování: predikce neurčitých jevů

Prospektivně – modelově - postihuje chování jevů při respektování variability

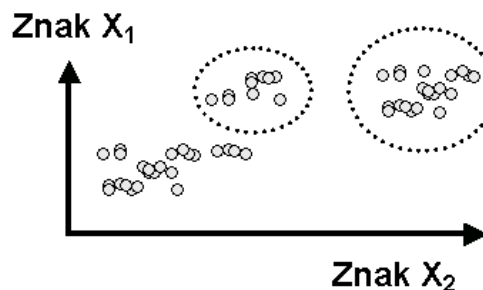
Pravděpodobnostní vztahy

Anamnéza x Výsledek vyšetření pacienta

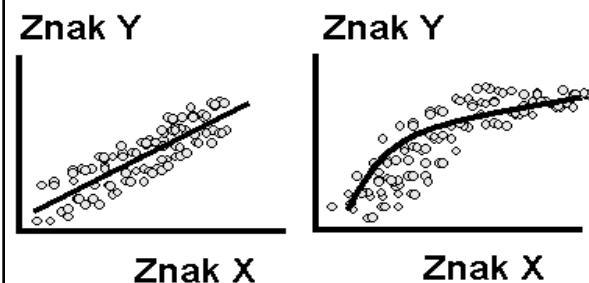
	Karcinom	Benigní léze	Benigní riziková	Zdravá	
Pozitivní anamnéza	2,22	34,44	0,00	63,33	100%
Negativní anamnéza	1,06	28,23	0,96	69,75	100%

$p < 0.05$

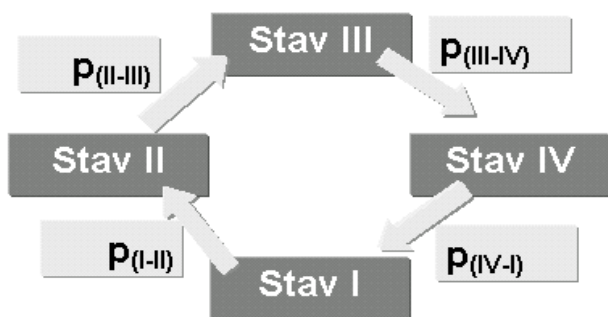
Vícerozměrná diskriminace

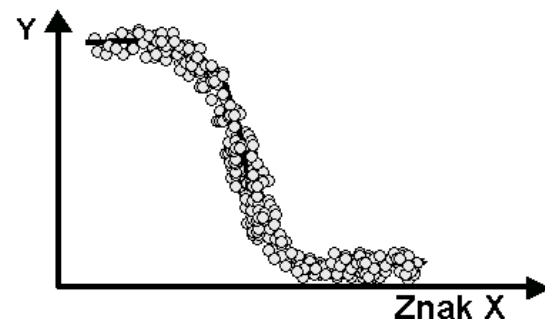
Funkční vztahy znaků

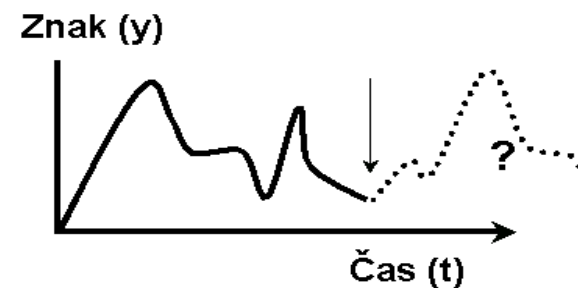
Markovovy řetězce

Logistické modely

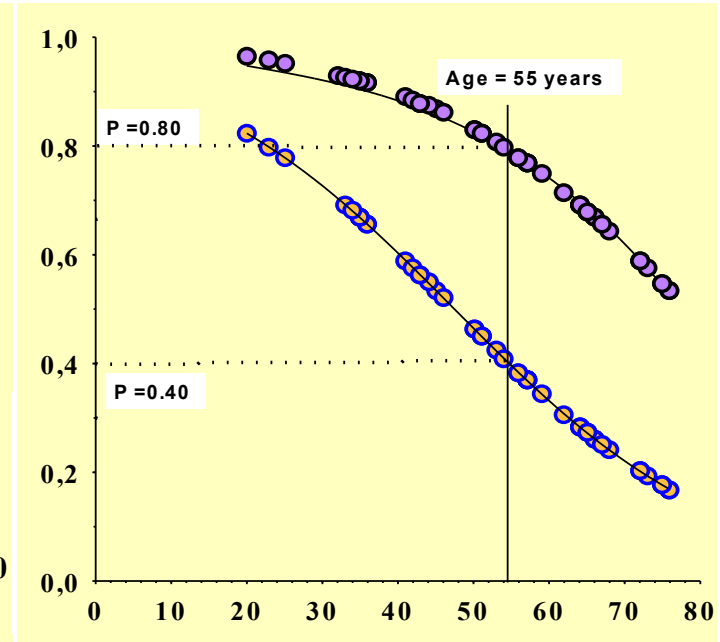
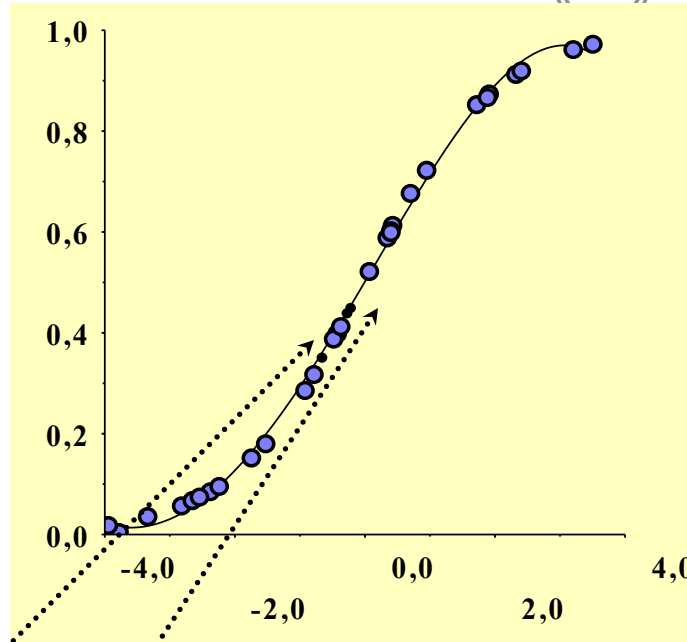

Chování systému v čase

Stochastické modelování: predikce neurčitých jevů

Osa Y
Predikovaná
pravděpodobnost

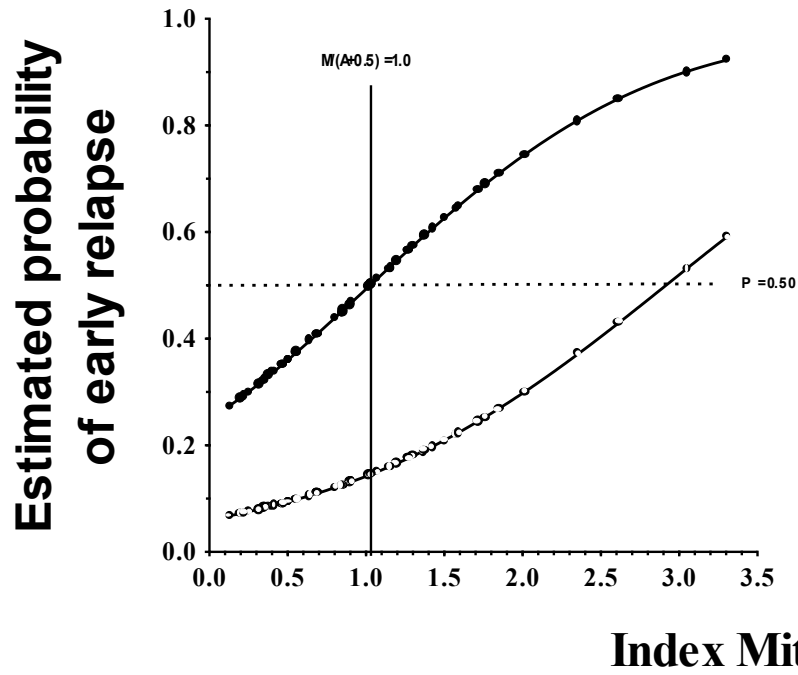
Osa X
Parametr nebo kombinace parametrů

Data konkrétních pacientů (subjektů)
k přímému hodnocení

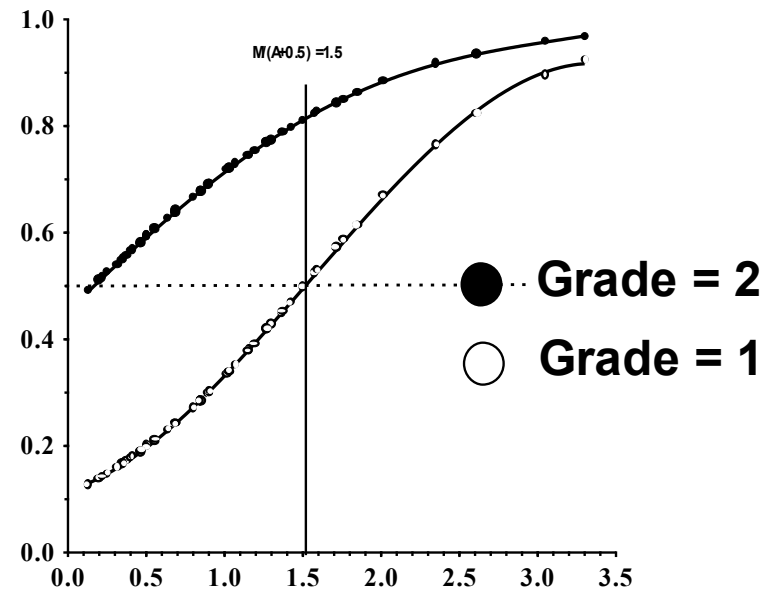
Stochastické modelování: predikce neurčitých jevů

Maligní lymfomy: Pravděpodobnost časného relapsu

Stádium I - II

Stádium III - IV

Schopnost: vytvářet prakticky využitelné nástroje

II. Příprava dat

Klíčový význam korektního uložení získaných dat
Pravidla pro ukládání dat
Čištění dat před analýzou

Anotace

- Současná statistická analýza se neobejde bez zpracování dat pomocí statistických software. Předpokladem úspěchu je správné uložení dat ve formě „databázové“ tabulky umožňující jejich zpracování v libovolné aplikaci.
- Neméně důležité je věnovat pozornost čištění dat předcházející vlastní analýze. Každá chyba, která vznikne nebo není nalezeno ve fázi přípravy dat se promítne do všech dalších kroků a může zapříčinit neplatnost výsledků a nutnost opakování analýzy.

DATA – ukázka uspořádání datového souboru

Parametry (znaky)

Opakování

Pacient	Clovek	aLeu cell.10 ⁶ /	aTy% %	aSe% %	aNeu% %	aLy% %	aTy cell.10 ⁶ /	aSe cell.10 ⁶ /	aNeu cell.10 ⁶ /	aLy cell.10 ⁶ /	aHtc %	aCLsk mV.s.10 ³	aCLNeus mV.s.10 ³	aCLOZ mV.s.10 ³	aCLNeuO mV.s.10 ³
3	1	4									33	72		32	
4	2	7,6	8	58	66	24	0,6	4,4	5,0	1,8	33	95	19	48	10
8	3	4	3	52	55	40	0,1	2,1	2,2	1,6	22	77	35	33	15
11	4	6,1	5	59	64	35	0,3	3,6	3,9	2,1	33	103	26	49	13
12	5	6,9	3	85	88	9	0,2	5,9	6,1	0,6	37	81	13	45	7
14	6	5,9	15	55	70	19	0,9	3,3	4,1	1,1	32	137	33	61	15
16	7	8	18	75	93	7	1,4	6,0	7,4	0,6	34	151	20	59	8
20	8	9,6	3	72	75	23	0,3	6,9	7,2	2,2	40	77	11	38	5
21	9	6	10	67	77	19	0,6	4,0	4,6	1,1	32	120	26	52	11
22	10	3,3	4	55	59	39	0,1	1,8	2,0	1,3	28	81	42	24	12
37	11	3,8	10	60	70	30	0,4	2,3	2,7	1,1	32	111	42	29	11
38	12	6,4	2	76	78	17	0,1	4,9	5,0	1,1	25	366	73	115	23
39	13	6,8	1	57	58	39	0,1	3,9	3,9	2,7	20	234	59	71	18
49	14	8,5	7	67	74	26	0,6	5,7	6,3	2,2	30	156	25	108	17
51	15	9,3	7	57	64	35	0,7	5,3	6,0	3,3	35	129	21	23	4
52	16	2,2	10	56	66	34	0,2	1,2	1,5	0,7	33	46	30	12	8
55	17	9,9	3	78	81	10	0,3	7,7	8,0	0,1	30	189	24	140	18
56	18	5	2	80	82	13	0,1	4,0	4,1	0,7	26	101	25	54	13
6	1	8,8	11	72	83	12	1,0	6,3	7,3	1,1	44	268	36,6	145	19,9
9	2	9,2	2	66	68	28	0,2	6,1	6,3	2,6	42	168	26,9	76	12,2
13	3	10,0	7	83	90	8	0,7	8,3	9,0	0,8	54	181	20,1	81	9
15	4	9,6	1	75	76	23	0,1	7,2	7,3	2,2	45	343	47	124	16,9
17	5	6,0									45	40		21	
19	6	7,2	2	78	80	18	0,1	5,6	5,8	1,3	44	103	17,8	63	10,9
24	7	8,2	1	72	73	25	0,1	5,9	6,0	2,1	41	209	34,9	57	9,6
26	8	10,3	1	85	86	3	0,1	8,8	8,9	0,3	41	364	41,1	112	12,6
29	9	5,0	1	74	75	21	0,1	3,7	3,8	1,1	39	83	22,1	32	8,5
30	10	11,9	1	51	52	47	0,1	6,1	6,2	5,6	33	83	13,4	52	8,4
31	11	7,2	3	53	56	29	0,2	3,8	4,0	2,1	28	109	27,1	63	15,5
32	12	10,8	36	50	76	8	3,9	5,4	9,3	0,9	27	146	15,7	106	11,4
33	13	11,8	22	54	76	16	2,6	6,4	9,0	1,9	45	246	27,4	63	7
34	14	17,0	1	82	83	16	0,2	13,9	14,1	2,7	34	440	31,2	119	8,4
40	15	10,0	8	72	80	4	0,8	7,2	8,0	0,4	37	176	22,0	52	6,5

Zásady pro ukládání dat

- Správné a přehledné uložení dat je základem jejich pozdější analýzy
- Je vhodné rozmyslet si předem jak budou data ukládána
- Pro počítačové zpracování dat je nezbytné ukládat data v tabulární formě
- Nejvhodnějším způsobem je uložení dat ve formě databázové tabulky
  - Každý sloupec obsahuje pouze jediný typ dat, identifikovaný hlavičkou sloupce
  - Každý řádek obsahuje minimální jednotku dat (např. pacient, jedna návštěva pacienta apod.)
  - Je nepřipustné kombinovat v jednom sloupci číselné a textové hodnoty
  - Komentáře jsou uloženy v samostatných sloupcích
  - U textových dat nezbytné kontrolovat překlepy v názvech kategorií
  - Specifickým typem dat jsou datумы u nichž je nezbytné kontrolovat, zda jsou datумы uloženy v korektním formátu
- Takto uspořádaná data je v tabulkových nebo databázových programech možné převést na libovolnou výstupní tabulku
- Pro základní uložení a čištění dat menšího rozsahu je možné využít aplikací MS Office

Ukládání dat v MS Office

- **MS Excel**

- 📄 Kontingenční tabulky – rychlá sumarizace rozsáhlých tabulek
- 📄 Možnost výpočtů a grafových výstupů přímo v aplikaci
- 📄 Visual Basic – složitější aplikace
- Omezení tabulky na 256x65536 buněk (do verze 2003)
- Omezená kontrola chyb při zadávání

- **MS Access**

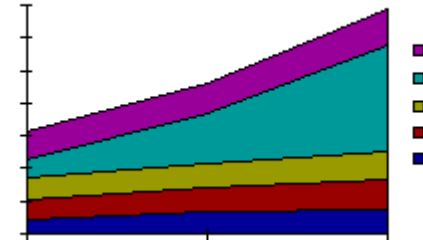
- 📄 Plnohodnotná databáze vhodná pro velké množství dat, řádky omezeny v podstatě jen dostupnou pamětí
- 📄 Kontrola typu dat
- 📄 Relace tabulek – omezení velikosti souboru
- 📄 Visual Basic a formuláře – složitější aplikace
- Omezení tabulky na 255 sloupců
- Výpočty a grafy jsou složitější než v Excelu

Možnosti MS Excel

- Správa a práce s tabulárními daty
- Řazení dat, výběry z dat, přehledy dat
- Formátování a přehledné zobrazení dat
- Zobrazení dat ve formě grafů
- Různé druhy výpočtů pomocí zabudovaných funkcí
- Tvorba tiskových sestav
- Makra – zautomatizování častých činností
- Tvorba aplikací (Visual Basic for Applications)

Počet z	Délka	Pohlaví
1	2	
2		
3		
4		
5		
6		
7	26	
8	106	
9	121	
10	160	
11	34	
12	45	
13	70	
14	72	
15	87	
16	Celkový součet	
17		

10		
17	10	2
18	12	3
19	5	4
20	8	5
21	4	8
22	7	9
23	9	11
24	suma součtinů řádků	310
25		

Import a export dat

- **Import dat**
  - Manuální zadávání
  - import – podpora importu ze starších verzí Excelu, textových souborů, databází apod.
  - kopírování přes schránku Windows – vkládání z nejrůznějších aplikací – MS Office, Statistica atd.
  - využití textových souborů jako kompatibilního formátu pro přenos dat mezi různými aplikacemi
- **Export dat**
  - Ukládáním souborů ve formátech podporovaných jinými SW, časté jsou textové soubory, dbf soubory nebo starší verze Excelu
  - Přímé kopírování přes schránku Windows

Tipy a triky

- **Výběr buněk**

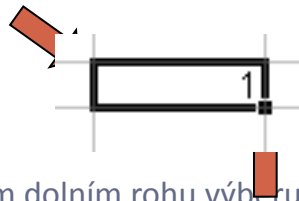
- CTRL+A – výběr celého listu
- CTRL + klepnutí myší do buňky – výběr jednotlivých buněk
- SHIFT + klepnutí myší na jinou buňku – výběr bloku buněk
- SHIFT + šipky – výběr sousedních buněk ve směru šipky
- SHIFT+CTRL+END (HOME) – výběr do konce (začátku) oblasti dat v listu
- SHIFT+CTRL+šipky – výběr souvislého řádku nebo sloupce buněk
- SHIFT + klepnutí na objekty – výběr více objektů

- **Kopírování a vkládání**

- CTRL+C – zkopírování označené oblasti buněk
- CTRL+V – vložení obsahu schránky – oblast buněk, objekt, data z jiné aplikace

- **Myš a okraje buňky**

- Chycení myší za okraj umožňuje přesun buňky nebo bloku buněk

- Při chycení čtverečku v pravém dolním rohu výběru je tažením možno vyplnit více buněk hodnotami původní buňky (ve vzorcích se mění relativní odkazy, je také možné vyplnění hodnotami ze seznamu – např. po sobě jdoucí názvy měsíců).

Databázová struktura dat v Excelu

Sloupce tabulky = parametry záznamů, hlavička udává obsah sloupce – stejný údaj v celém sloupci

Jednotlivé záznamy
(taxon, lokalita atd.)

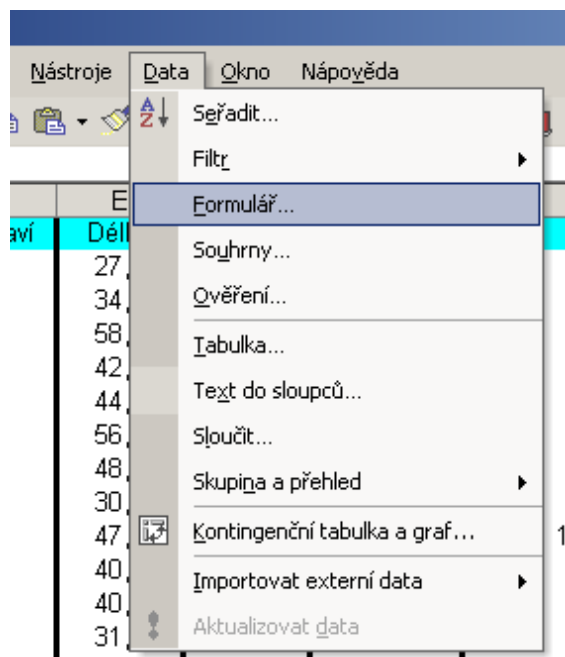

	A	B	C	D	E	F	G	H	I
1	Číslo	Značka	Společ	Pohlaví	Délka	Váha	P. anguillae	P. bini	
2	1	1	1	m	27,5	23,0	2	2	
3	2	2	2	f	34,0	62,5	0	2	
4	3	5	3	f	58,0	230,0	0	0	
5	4	6	4	f	42,0	155,0	0	0	
6	5	7	5	f	44,0	149,8	0	0	
7	6	8	6	f	56,0	323,0	0	1	
8	7	9	7	m	48,5	178,2	0	0	
9	8	10	8	f	30,5	47,7	4	6	
10	9	11	9	f	47,0	175,9	5	14	
11	10	12	10	f	40,0	85,1	5	9	
12	11	14	11	f	40,0	101,0	0	0	
13	12	15	12	f	31,0	84,0	15	9	
14	13	16	13	f?	22,0	9,0	0	0	
15	14	17	14	f	42,0	108,0	1	3	
16	15	18	15	f	44,0	130,0	0	0	
17	16	19	16	f	37,0	85,0	2	5	
18	17	20	17	f	50,0	212,0	1	8	

Automatický zadávací formulář

- Slouží k usnadnění zadávání dat do databázových tabulek
- Načítá automaticky hlavičky sloupců jako zadávané položky

Nový záznam

Vyhledávání

Názvy sloupců

Obsah dané buňky - editovatelný

Automatické seznamy

- Vytváří se z hodnot buněk v daném sloupci a umožňují vložit hodnotu výběrem ze seznamu již zadaných hodnot – usnadnění zadávání

Sloupec z něž je seznam vytvořen a pro který platí

Taxon	Abundance	Lokalita	etc.

Buňka, do níž se vloží vybraná hodnota

Glo

- Vymout
- Kopírovat
- Vložit
- Vložit jinak...
- Vložit buňky...
- Odstranit...
- Vymazat obsah
- Vložit komentář
- Formát buněk...
- Vybrat ze seznamu...**
- Přidat kukátko
- Hypertextový odkaz...

Caryophyllaeides fennica (Schneider, 1902)

Piscicola geometra (Linnaeus, 1761)

Acanthocephallus lucii (Müller, 1776)

Apophallus mühlungi Jägerskiöld, 1899

Argulus foliaceus (Linnaeus, 1758)

Caryophyllaeides fennica (Schneider, 1902)

D. cabaleroi

D. crucifer Wagener, 1857

D. fallax Wagener, 1857

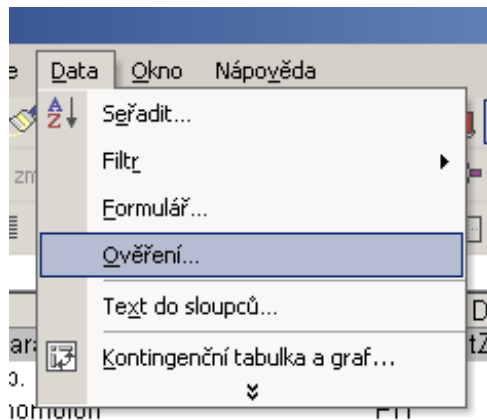
D. nanus Dogiel et Bychowsky, 1934

Automatická kontrola dat

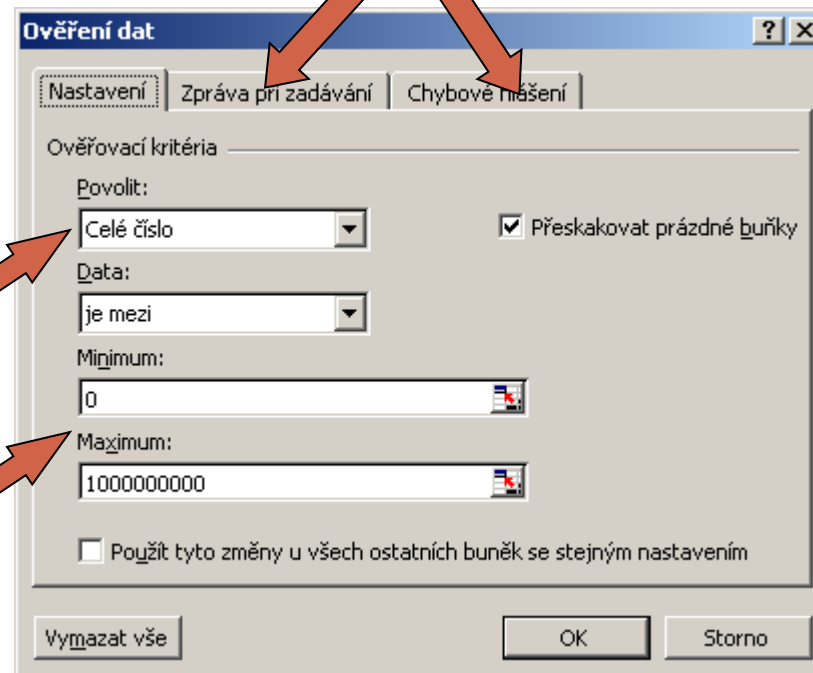
- Umožňuje ověřit typ, rozsah nebo povolit pouze určitý seznam hodnot zadávaných do sloupce databázové tabulky

Co je povoleno – definiční obory čísel, seznamy, vzorce atd.

Rozsahy hodnot, načtení seznamů apod.

komunikace s uživatelem

Seznamy

- Skupiny hodnot zachovávající logické pořadí, některé jsou zabudované (např. dny v týdnu, měsíce v roce), další je možné uživatelsky vytvořit, slouží pro účely řazení a automatického vyplňování dat

Existující seznamy

Možnosti

Barva Mezinárodní Ukládání Kontrola chyb Pravopis Bezpečení

Zobrazení Výpočty Úpravy Obecné Převod Vlastní seznamy Graf

Vlastní seznamy: NOVÝ SEZNAM, Po, Út, St, Čt, Pá, So, Ne, Pondělí, Úterý, Středa, Čtvrtek, Pátek, Sobot, I, II, III, IV, V, VI, VII, VIII, IX, X, XI, XII, leden, únor, březen, duben, květen, červen, spring 97, autumn 97, spring 98

Položky seznamu: Přidat, Odstranit

Položky seznamu můžete oddělit stisknutím klávesy Enter.

Importovat seznam z buněk: Importovat

OK Storno

Výběr buněk pro nový seznam

Načtení nového seznamu

Řazení dat

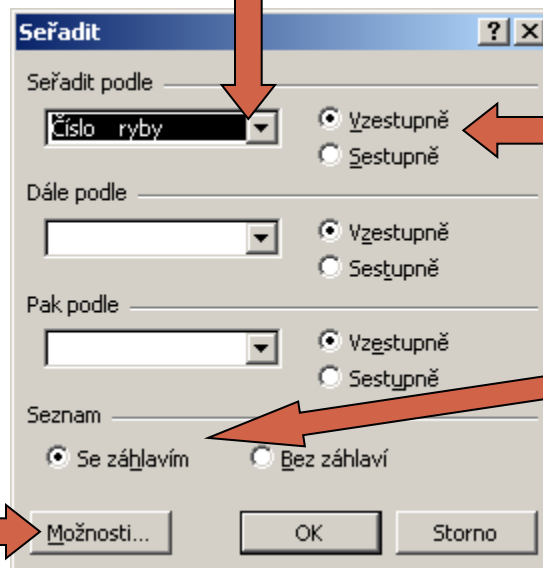
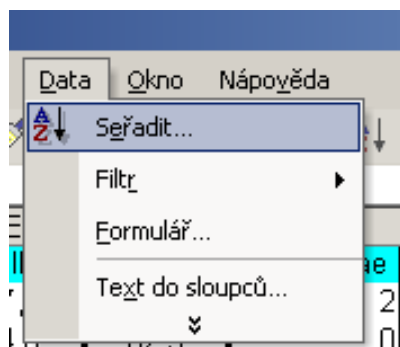

- Řazení dat je nejjednodušším způsobem jejich zpřehlednění, užitečným hlavně u menších/výsledkových tabulek

Zkontrolujte, zda seřazení nezničí vazby mezi buňkami = kontrola oblasti, kterou řadíte.

Podle čeho řadit

Směr řazení – vzestupně, sestupně

Využít první řádek oblasti jako záhlaví

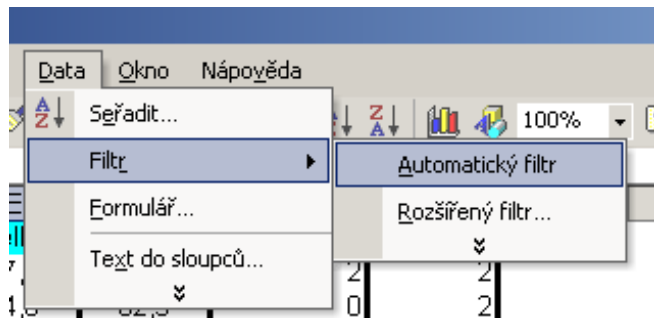
Další možnosti – řazení řádků, řazení podle seznamu

Automatický filtr

- Pomocí automatického filtru je snadné vybírat úseky dat pro další zpracování na základě hodnot ve sloupcích databázové tabulky, výběr je možný i podle více sloupců (např. určitá skupina pacientů)
- Funkce automaticky rozezná hlavičky sloupců v souvislé oblasti buněk
- U sloupců použitých pro filtraci jsou rozbalovací seznamy zbarveny modře
- **Výhodné pro čištění dat (vyhledávání překlepů, kombinace textu a čísel)**

Výběr hodnot pro filtraci

Rozbalení seznamu hodnot nalezených ve sloupci

	A	B	C	D	E
1	Číslo	Značka	Společ	Pohlav	Délka
2	1	1	1	(Vše)	27,5
3	2	2	2	(Prvních 10...)	34,0
4	3	5	3	(Vlastní...)	58,0
5	4	6	4	f?	42,0
6	5	7	5	m	44,0
7	6	8	6	f	56,0
8	7	9	7	m	48,5

III. Vizualizace dat

Typy grafické vizualizace Rizika desinterpretace grafického zobrazení dat

Anotace

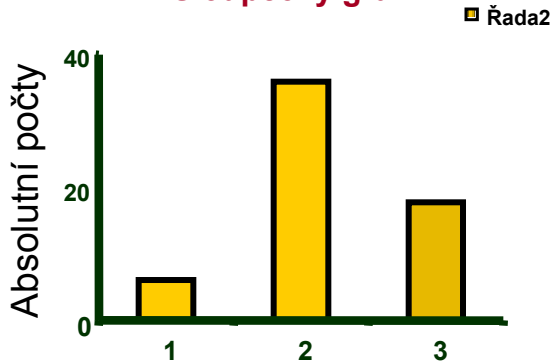

- Prvním krokem v analýze dat je jejich vizualizace. Různé typy dat nám umožňují získání představy o rozložení dat, zastoupení kategorií i vztazích proměnných navzájem. Prostřednictvím vizualizace získáváme vhled do dat a začínáme vytvářet hypotézy o zákonitostech panujících mezi proměnnými v hodnoceném souboru dat.

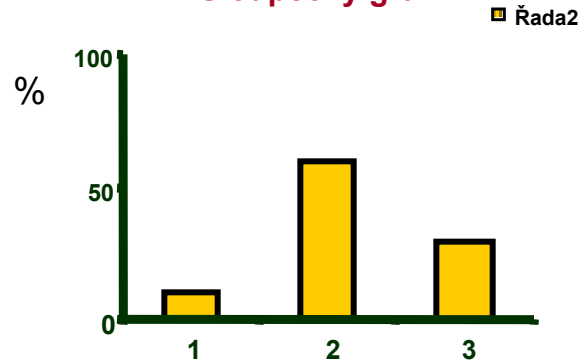
Grafická prezentace dat - umění komunikace

1. Výskyt kategorií (1, 2, 3)

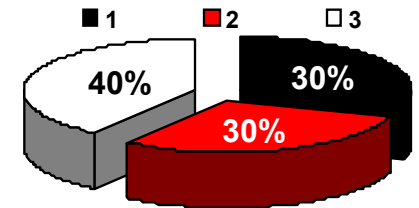
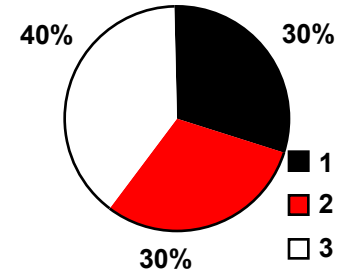
Sloupcový graf

Sloupcový graf

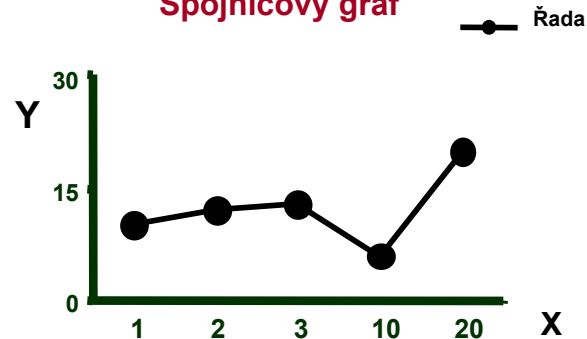

Koláčový (výsečový) graf

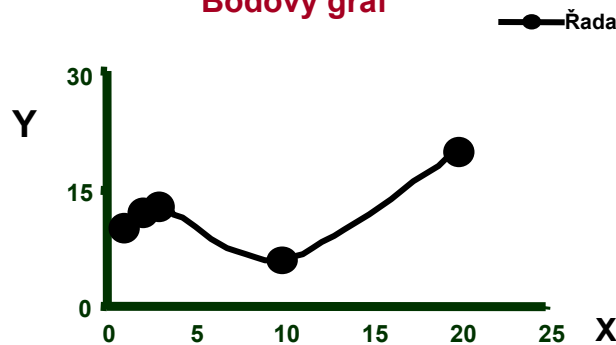

2. Vývoj hodnot (v čase) Y vs. X (t)

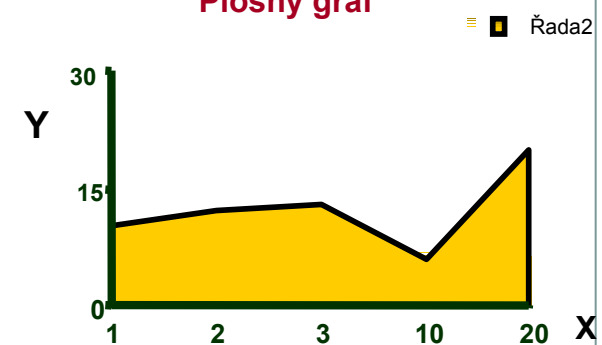
Spojnicový graf

Bodový graf

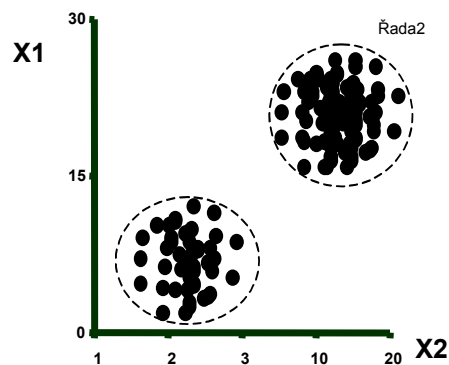
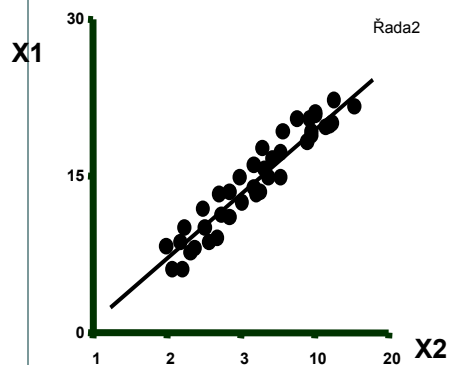
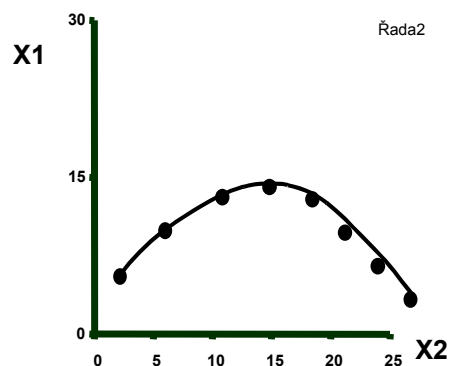
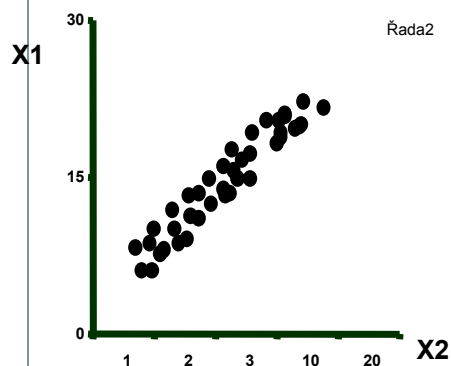
Plošný graf

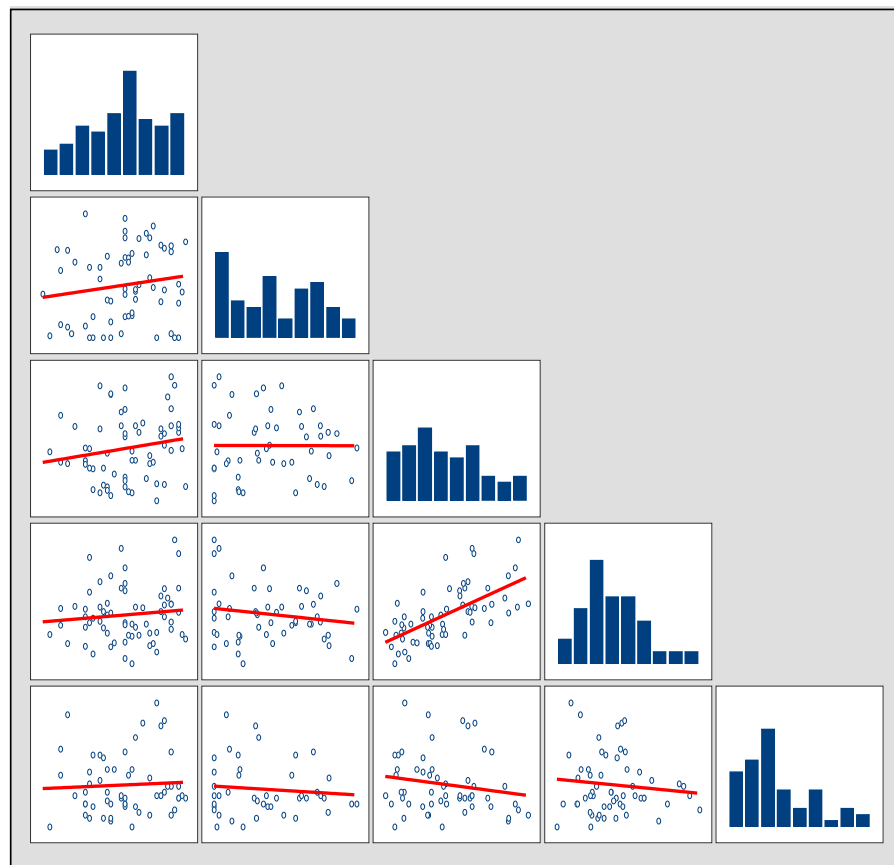
Grafická prezentace dat - umění komunikace

3. Vztahy mezi proměnnými - korelace

Bodový - korelační diagram

Bodový - korelační diagram

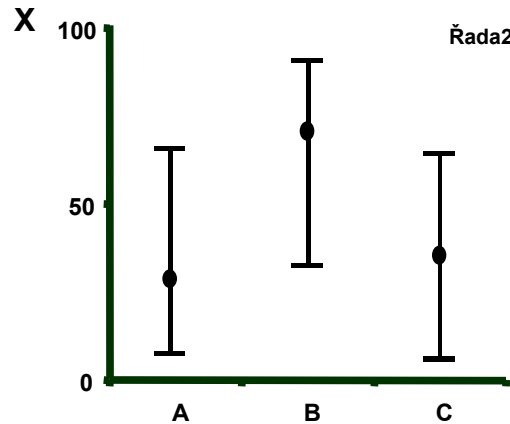
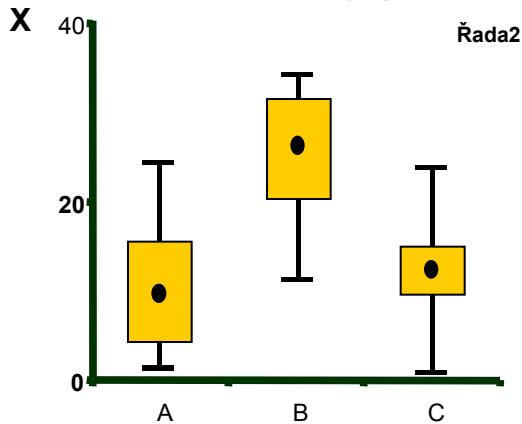

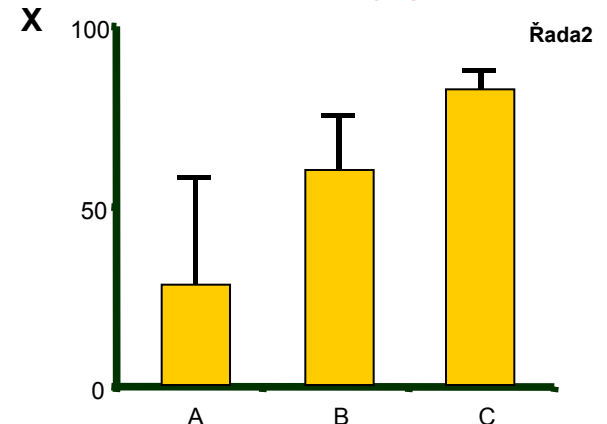
Grafická prezentace dat - umění komunikace

4. Kvantitativní hodnoty parametru(ů) - X - v rámci kategorií A, B, C

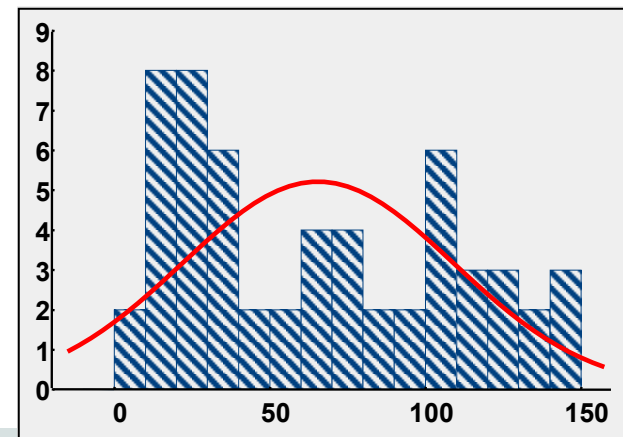
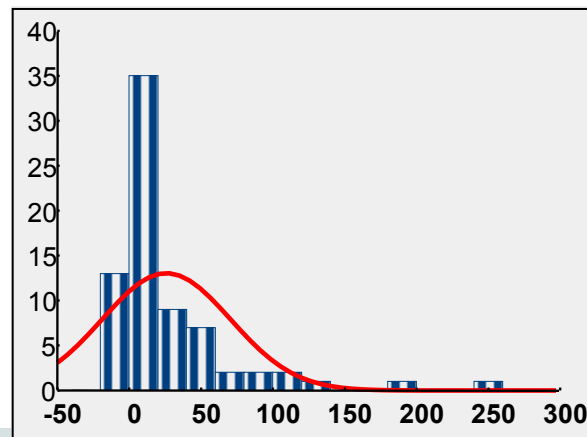
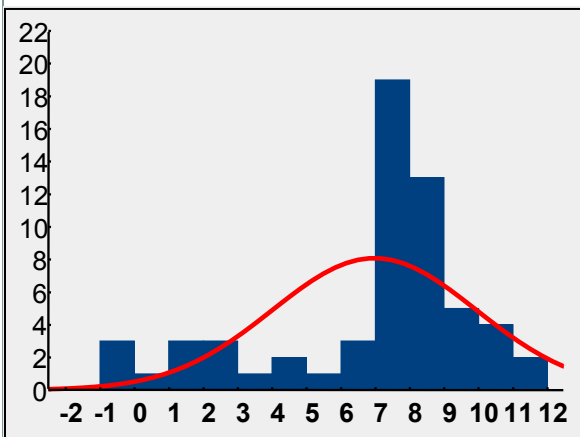
Krabicový graf

Sloupcový graf

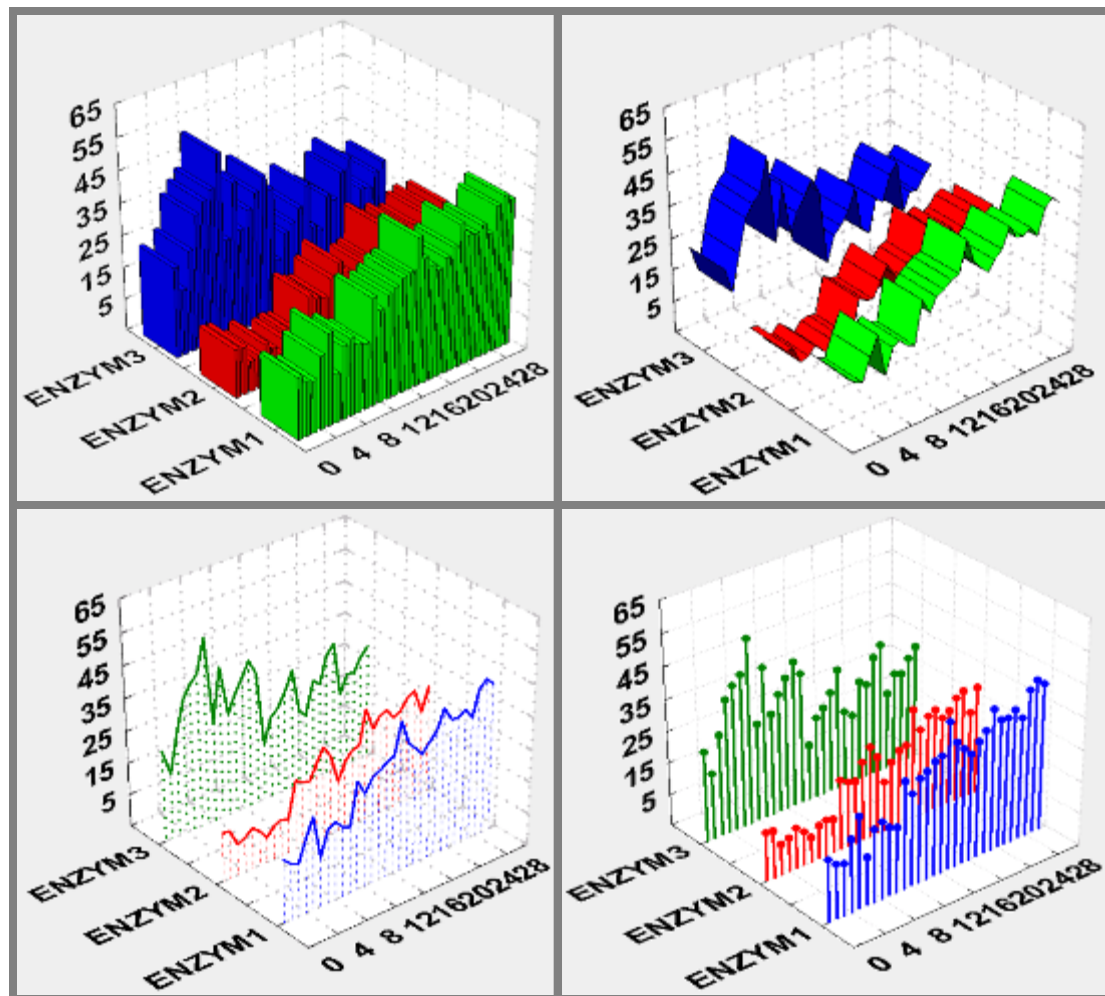
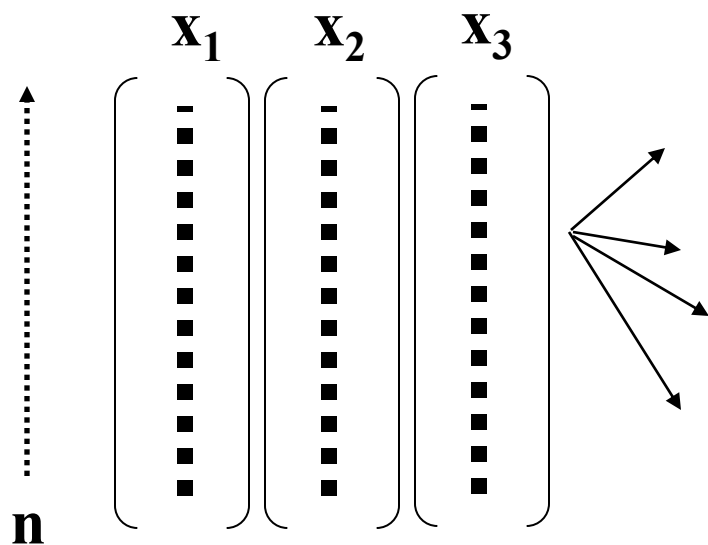

5. Histogram

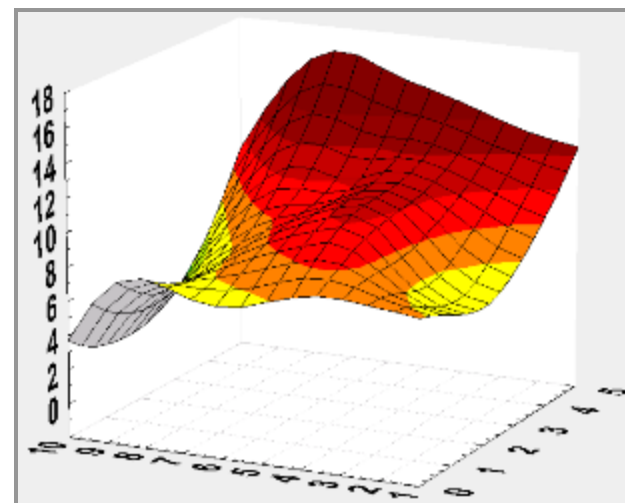
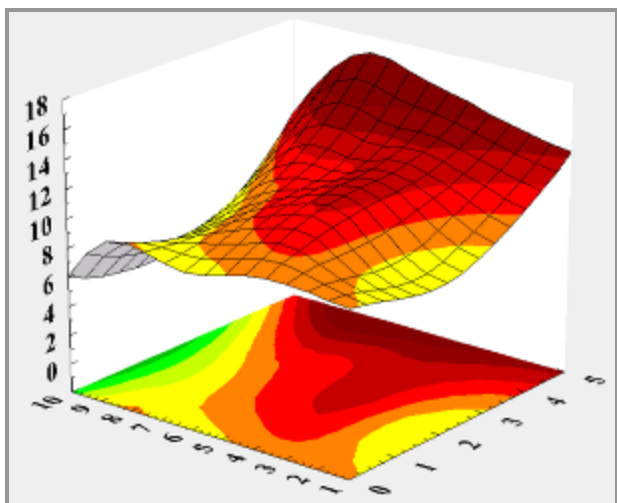
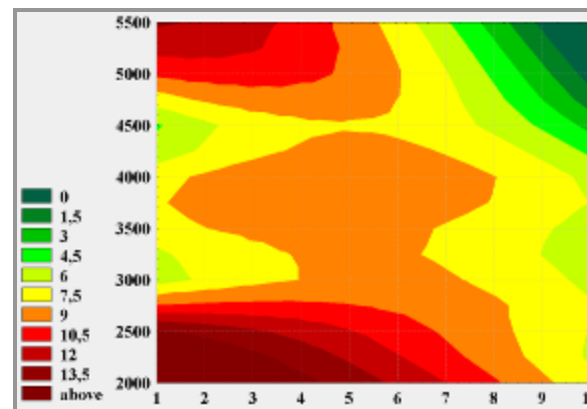
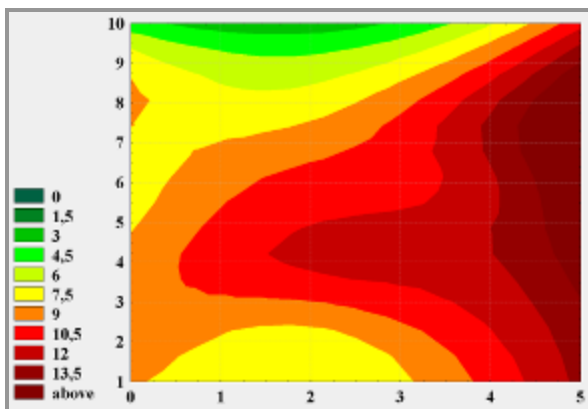
Grafická prezentace dat - umění komunikace

6. Zviditelnění primárních dat

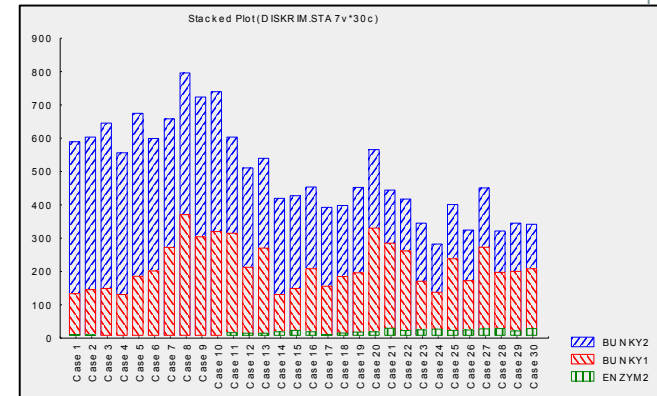
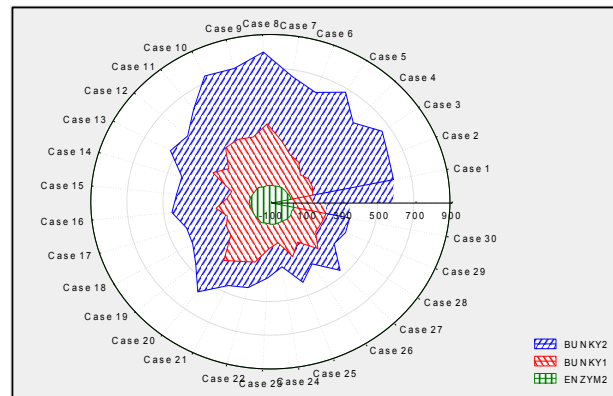
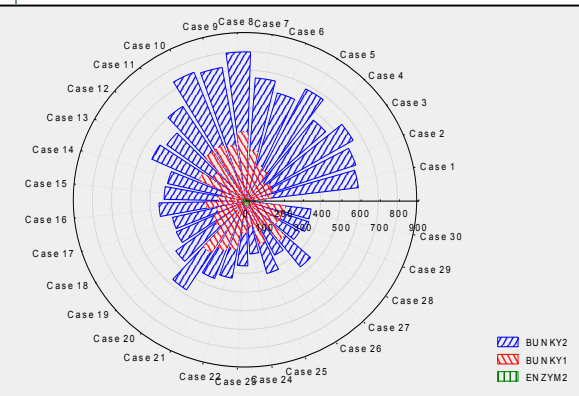
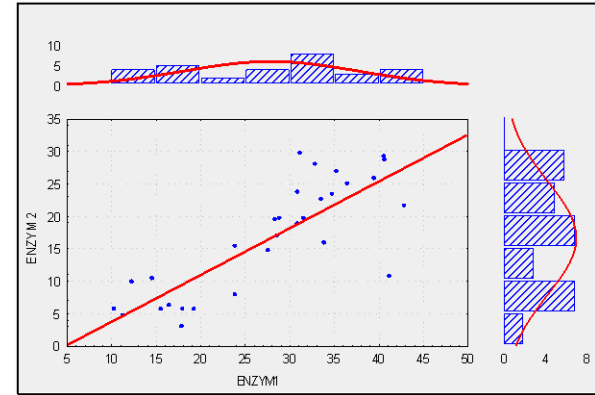
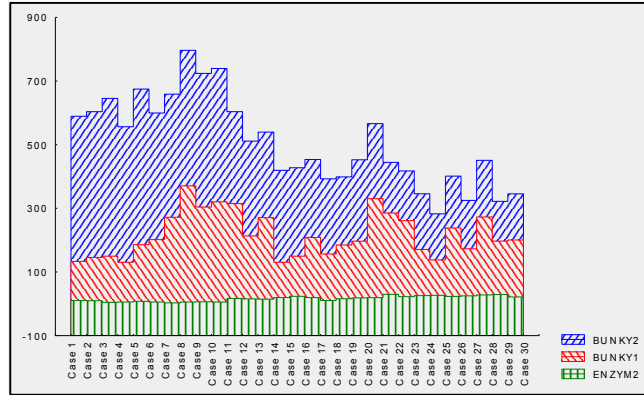
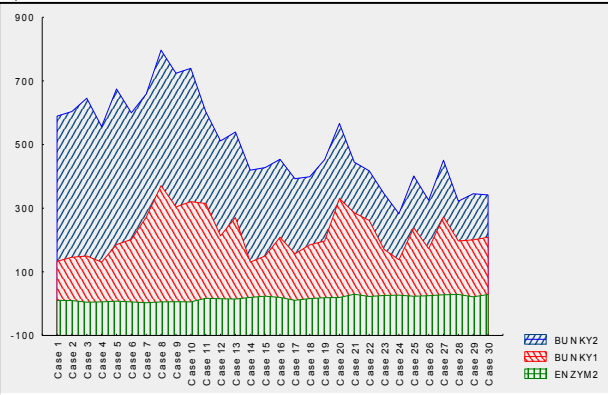
Grafická prezentace dat - umění komunikace

7. Vztahy mezi proměnnými - interakce dvou parametrů, reakční plochy

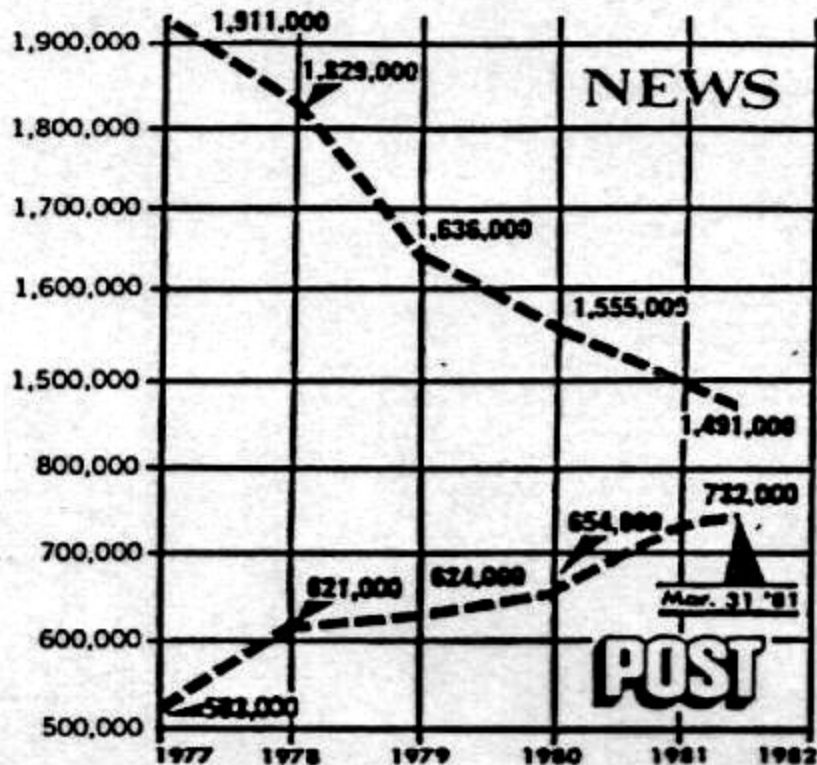
Grafická prezentace dat - umění komunikace

8. Grafické zviditelnění má nekonečně mnoho možností

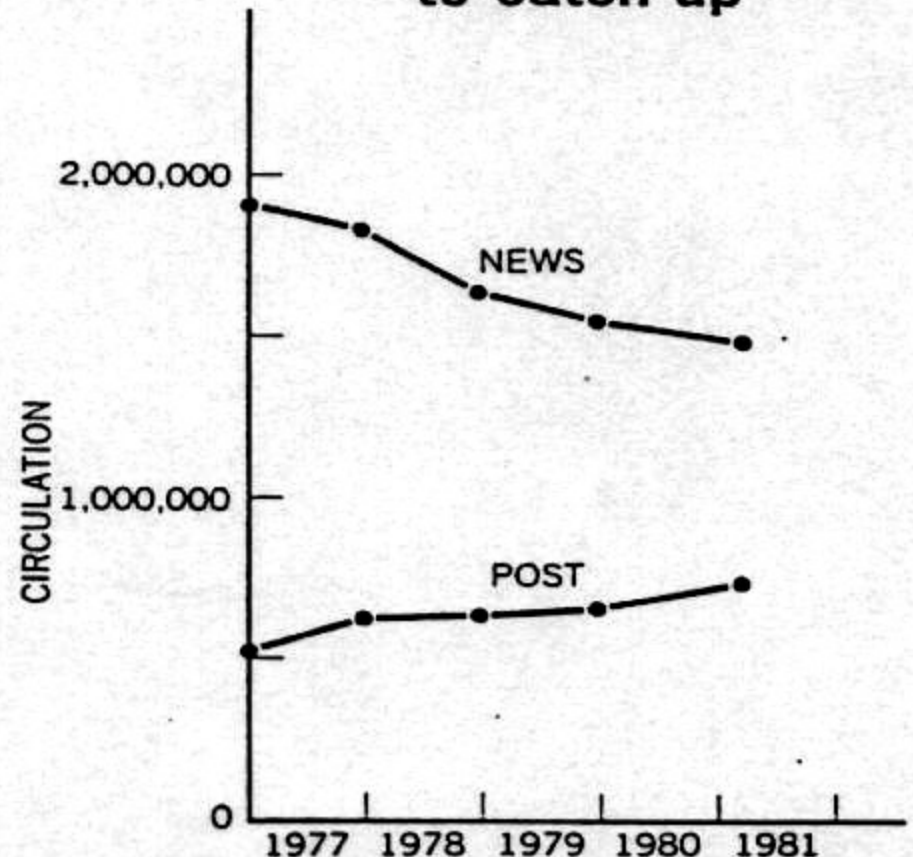

Nesprávné užití grafů: problém rozsahu číselné osy

The soaraway Post — the daily paper New Yorkers trust

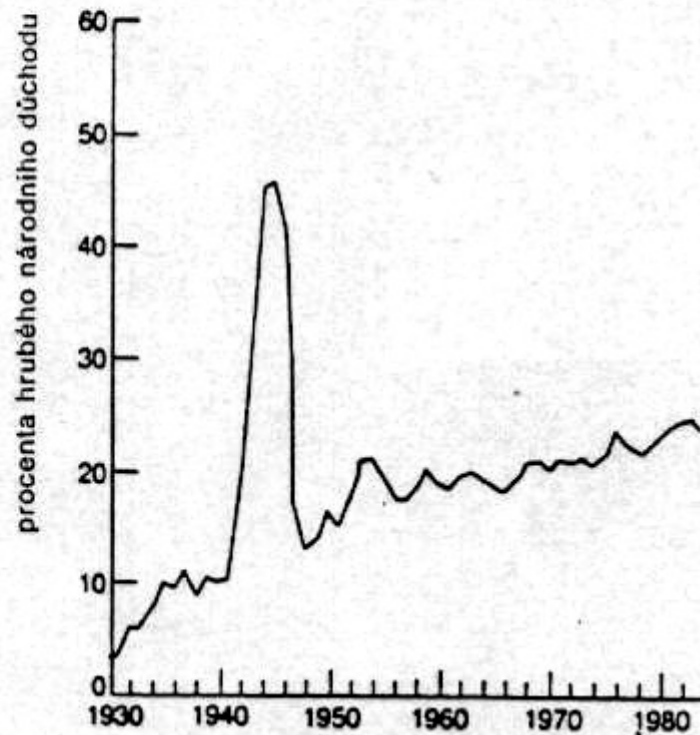
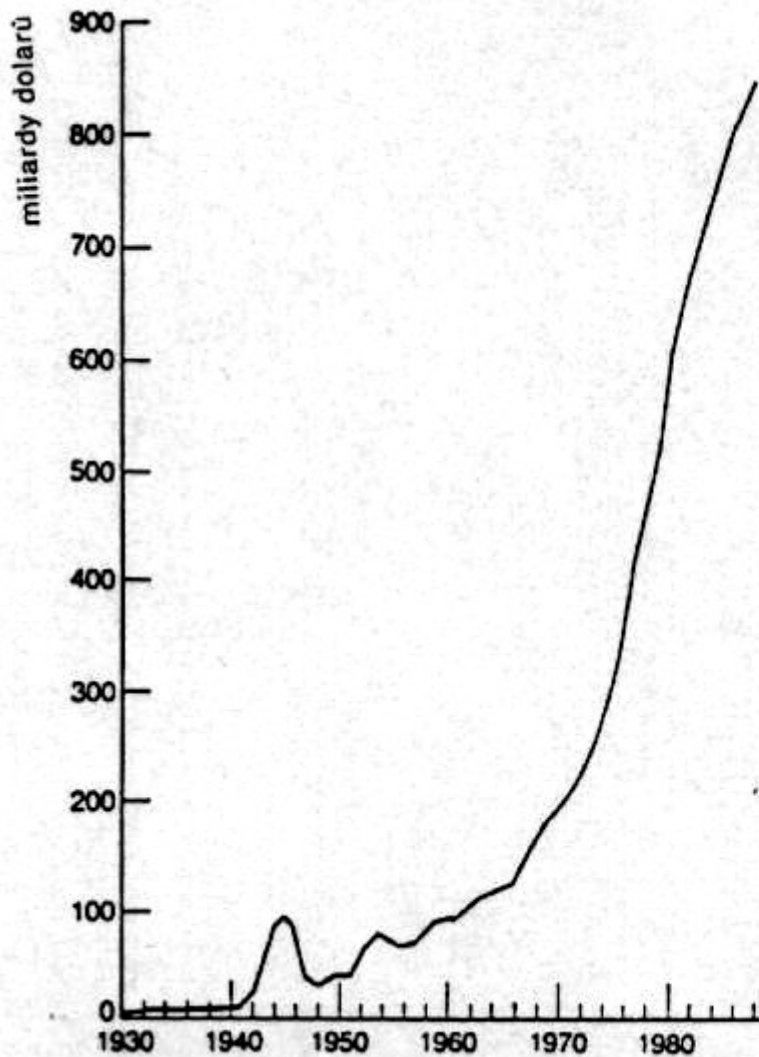

The Post struggles to catch up

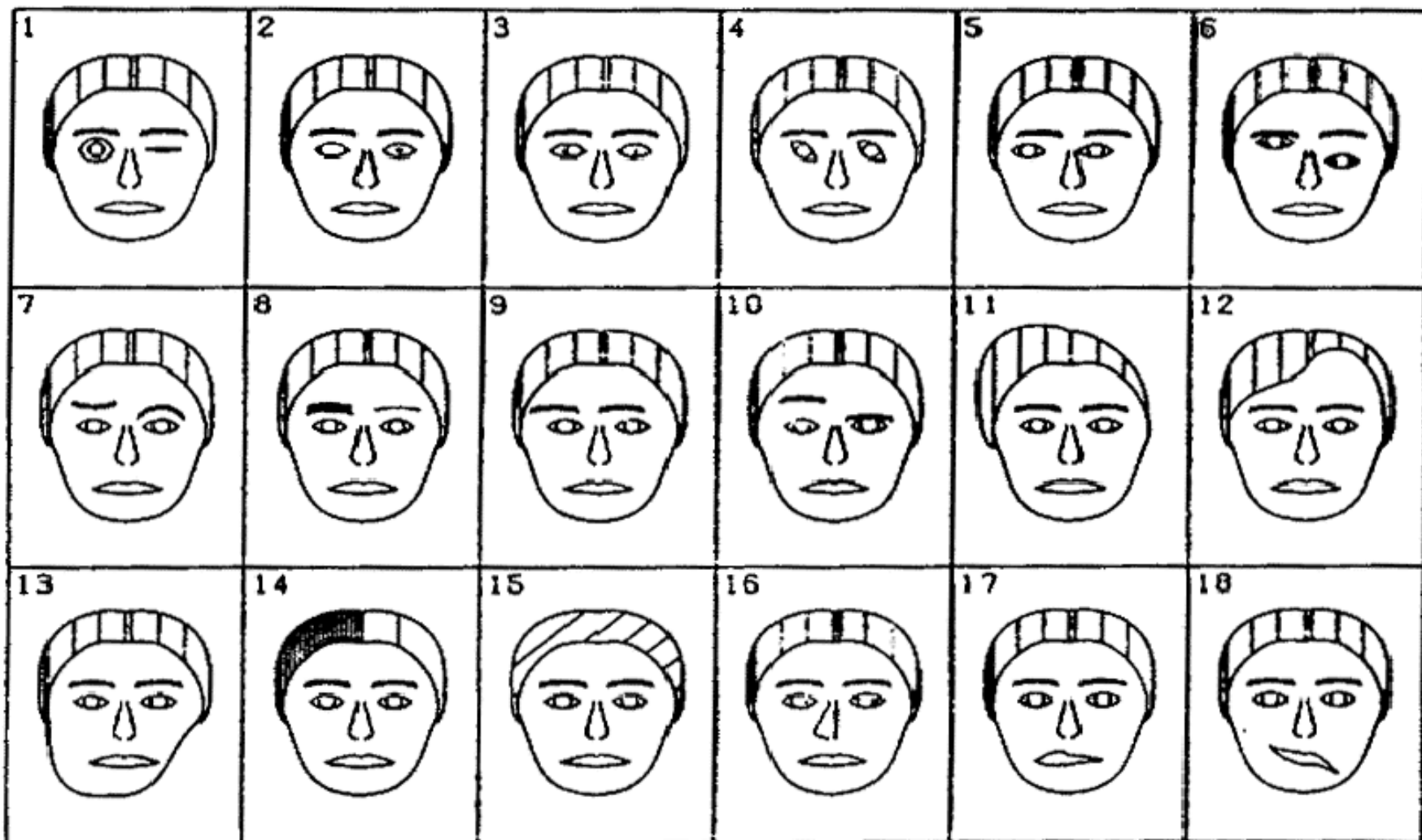

Nesprávné užití grafů: problém standardizace hodnot

Grafy zaměřené na vícerozměrné soubory dokáží zviditelnit i veliké soubory dat

IV. Teoretické pozadí statistické analýzy

Jak vznikají informace
Rozložení dat

Anotace

- Základním principem statistiky je pravděpodobnost výskytu nějaké události. Prostřednictvím vzorkování se snažíme odhadnout skutečnou pravděpodobnost událostí. Klíčovou otázkou je velikost vzorku, čím větší vzorek, tím větší šance na projevení se skutečné pravděpodobnosti výskytu jevu.

JAK vznikají informace ? základní pojmy

Skutečnost

Náhoda

(vybere jednu z možností pokusu)

Jev

podmnožina všech možných výsledků pokusu/děje, o které lze říct, zda nastala nebo ne

Pozorovatel

Rozliší, co nastalo

- a) **podle možností**
- b) **podle toho, jak potřebuje**

Jevové pole

třída všech jevů, které jsme se rozhodli nebo jsme schopni sledovat

Skutečnost + Jevové pole = Měřitelný prostor

Experimentální jednotka - *objekt, na kterém se provádí šetření*

Populace - *soubor experimentálních jednotek*   **Znak** - *vlastnost sledovaná na objektu*

Sledovaná veličina - *číselná hodnota vyjadřující výsledek náhodného experimentu*

Znak se stává náhodnou veličinou, pokud se jeho hodnota zjišťuje vylosováním objektu ze základního souboru

Výběr - výběrová populace - cílová populace

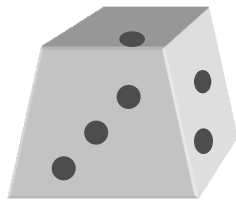
Náhodný výběr

Reprezentativnost

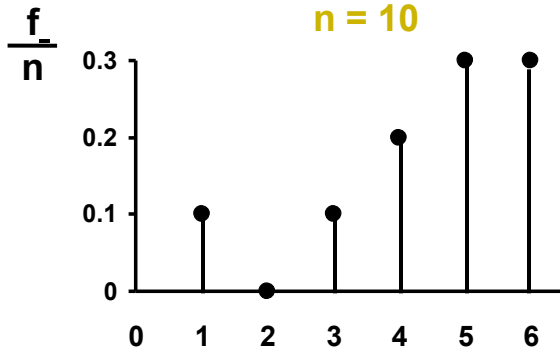
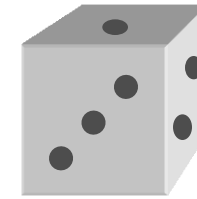
JAK vznikají informace ?

„Empirical approach“

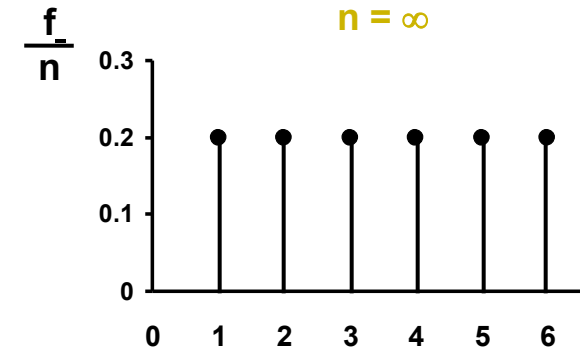
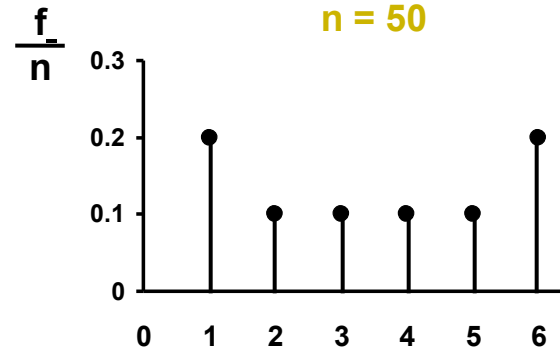
„Classical approach“

Empirický postup

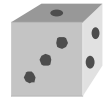
možné jevy: čísla 1 – 6

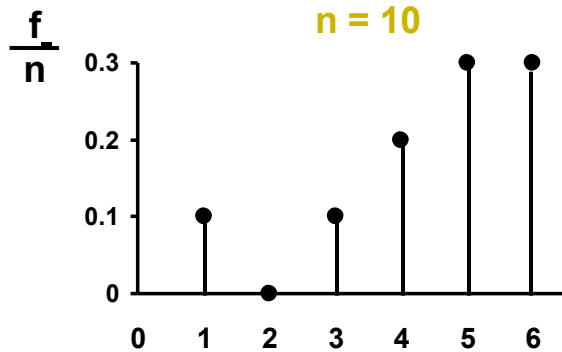
n – počet hodů (opakování)

U složitých stochastických systémů se pravda získá až po odvedení značného množství experimentální práce: musíme dát systému šanci se projevit

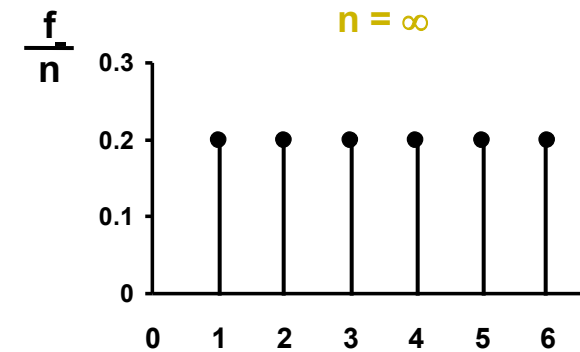
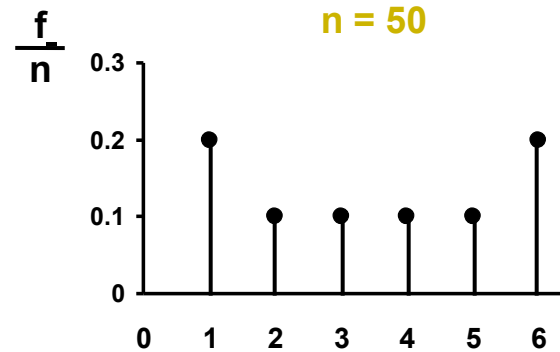
JAK vznikají informace ?

Empirický postup

možné jevy: čísla 1 – 6

n – počet hodů (opakování)

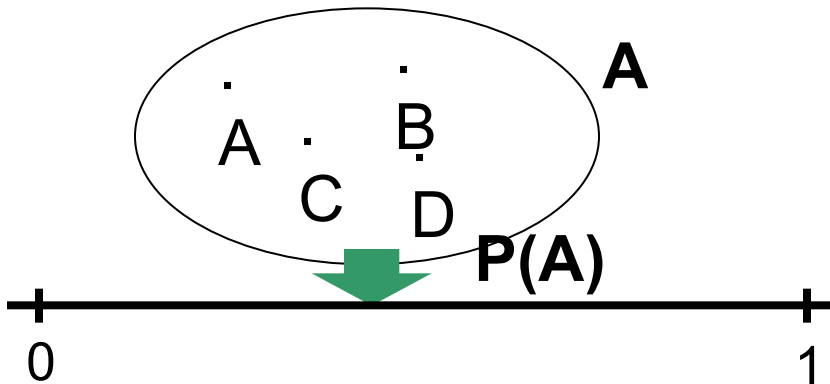
Při realizaci náhodného experimentu roste se zvyšujícím se počtem opakování pravdivá znalost systému (výsledky se stávají stabilnější) .... diskutabilní je ale ovšem míra zobecnění konkrétního experimentu

Empirický zákon velkých čísel

Při opětovné nezávislé realizaci téhož náhodného experimentu se podíl výskytů sledovaného jevu mezi všemi dosud provedenými realizacemi zpravidla ustaluje kolem konstanty.

Pravděpodobnost je libovolná reálná funkce definovaná na jevovém poli A , která každému jevu A přiřadí nezáporné reálné číslo $P(A)$ z intervalu $0 - 1$.

Z praktického hlediska je
pravděpodobnost
idealizovaná relativní četnost

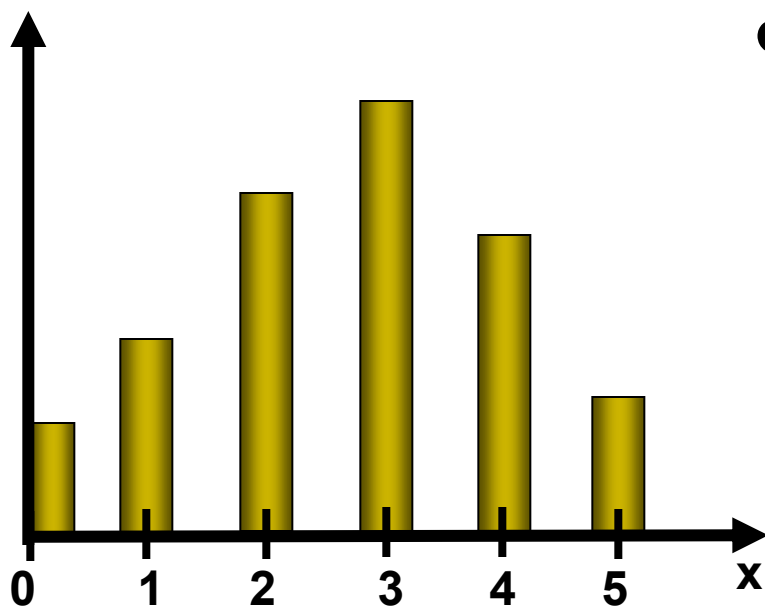
- $P(A) = 1$ ..... jev jistý
- $P(A) = 0$ ..... jev nemožný
- $P(A \cap B) = P(A) \cdot P(B)$ ..... nezávislé jevy
- $P(A \cap B) = P(A) \cdot P(B/A)$ ..... závislé jevy
- $P(A/B) = P(A \cap B) / P(B)$ ..... podmíněná pravděpodobnost

Pravděpodobnost výskytu jevu – rozložení dat

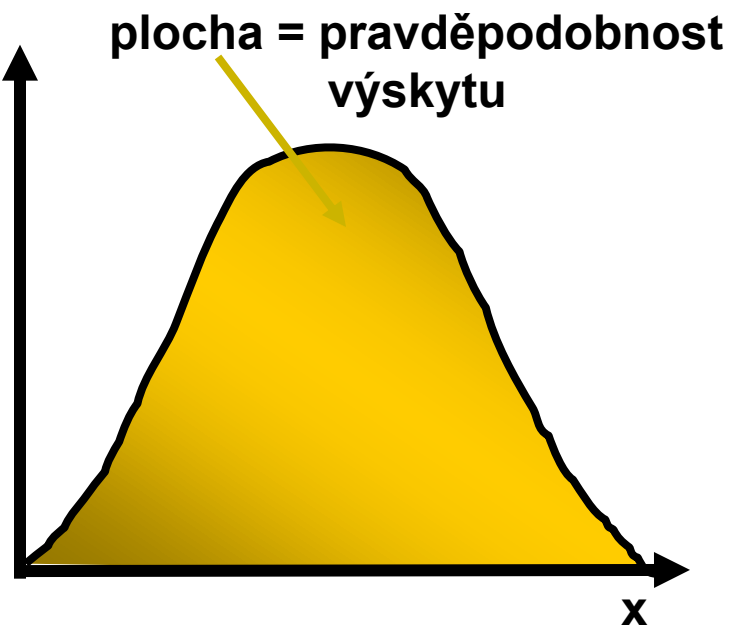
- ✦ existuje pravděpodobnost výskytu jevů (nedeterministické závěry)
- ✦ „vše je možné“: pouze jev s pravděpodobností 0 nikdy nenastane
- ✦ pravděpodobnost lze zkoumat retrospektivně i prospektivně

pravděpodobnost
výskytu

počet chlapců v rodině s X dětmi

$\varphi(x)$

výška postavy